พระสมเด็จพุฒาจารย์โต

พระบัวเข็ม

โดย ท่านเจ้าคุณพระปัญญานันทมุนี

จอมพลคู่พระทัย

จนเป็นจน

หินกองนั้น

ประกายทอง

สำคัญอยู่ที่พอ

สวัสดีปีใหม่

โดย ร.อ. บุญสม เจนใจ

นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ

พันตรีวิสิถ ใจเด็ด

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

๘ มีนาคม ๒๕๐๙

พระสมเด็จพุฒาจารย์โต

พระบัวเข็ม

โดย ท่านเจ้าคุณพระปัญญานันทมุนี

จอมพลคู่พระทัย

จนเป็นจน

หินกองนั้น

ประกายทอง

สำคัญอยู่ที่พอ

สวัสดีปีใหม่

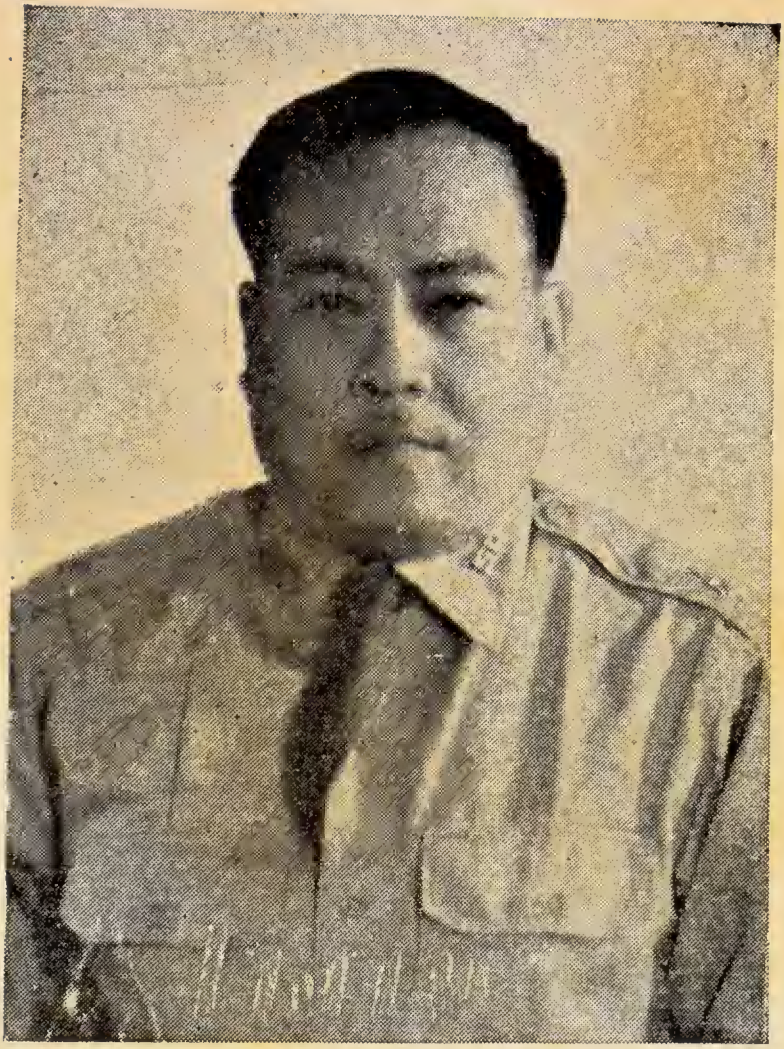
โดย ร. อ. บุญสม เจนใจ

พิมพ์แจกเป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ

พันตรีวิสิถ ใจเด็ด

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

๘ มีนาคม ๒๕๐๙

พ.ต. วิสิฐ ใจเด็ด

ชาตะ ๒๖ ม.ค. ๖๕

มตะ ๕ ต.ค. ๐๘

รวมอายุ ๔๓ ปี ๘ เดือน ๙ วัน

คำนำ

พ.ต. วิสิถ ใจเด็ด เป็นนักเรียนนายร้อยสำรองรุ่นที่ ๒ เกิดวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นบุตร ร.อ. เปรื่อง และนางเหม เกิดที่บ้านถนนมหรรณพ เสาชิงช้า ได้เข้าศึกษาที่ ร.ร. มัธยมวัดเทพศรินทร์ จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๘ เมื่อปีการศึกษา ๒๔๘๑ ได้สมัครเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยสำรอง รุ่นที่ ๒ เมื่อ ๑๔ มกราคม ๒๔๘๖ สำเร็จออกรับราชการเมื่อ ๑๙ ตุลาคม ๒๔๘๖ เป็นว่าที่ ร.ต. บรรจุสำรองราชการ บก. ร. พัน ๒๕ และได้โยกย้ายไปหลายหน่วย หน่วยสุดท้ายมาประจำอยู่ที่กรมการรักษาดินแดน ได้ทำการสมรสกับ น.ส. พวน

มีบุตรธิดารวม ๓ คน พ.ต. วิสิถ ใจเด็ด ได้ถึงแก่กรรมเมื่อ ๕ ต.ค. ๐๘ ด้วยอาการสงบ เพื่อน ๆ นส. รุ่นเดียวกันได้มีความคิดว่า วิสิถจากพวกเราไปแล้ว พวกที่อยู่ก็ต้องช่วยกันตามกำลังความสามารถ

จึงได้จัดพิมพ์หนังสือนี้ขึ้นเป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพในครั้งนี้ โดยมอบให้ พ. ท. จรูญ กาญจนะโยธิน เป็นผู้เลือกหนังสือที่เป็นคติธรรม จัดพิมพ์ตามความคิดเห็นของเพื่อน ๆ พ. ท. จรูญ กาญจนะโยธิน ได้เลือกปาฐกถา ของท่านเจ้าคุณพระปัญญานันทมุนี ๒ เรื่อง และเรื่องของ ร. อ. บุญสม เจนใจ ๖ เรื่อง นับว่าเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ทั้งสิ้น จึงขอขอบพระคุณท่านเจ้าคุณพระปัญญานันทมุนี และ ร. อ. บุญสม เจนใจ ที่ได้กรุณาอนุญาตให้จัดพิมพ์ พ. ต. วิสิถ เพื่อนรักจากพวกเราไปดีแล้ว ในไม่ช้าพวกเราก็จะตามเพื่อนไป แต่ไม่รู้ว่าใครจะไปก่อนกันเท่านั้น ขอให้วิสิถเพื่อนรัก จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพ เทอญ.

เพื่อนร่วมรุ่น

พระสมเด็จพุฒาจารย์โต

ปาฐกถาธรรม ของท่านเจ้าคุณปัญญานันทะภิกขุ ซึ่งได้แสดงในรายการทางชีวิตของสถานีกระจาย-เสียงยานเกราะ ขวัญใจชนบท เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๐๘ ได้ตัดตอนเรื่อง "พระสมเด็จพุฒา-จารย์โต" กับพระบัวเข็ม ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้

"**สมเด็จพระพุฒาจารย์โต** ท่านถึงแก่มรณ-ภาพไปเสียนานปีแล้ว แต่ว่าในสมัยนี้คนเคารพนับถือท่าน เลื่องลือท่านมาก เคารพในฐานะว่าเป็นผู้ศักดิ์-สิทธิ์ มีฤทธิ์มีเดชต่าง ๆ นา นา ข้าพเจ้าเองก็เคารพเหมือนกัน เคารพสมเด็จพระพุฒาจารย์โต วัดระฆัง

แต่ไม่ได้เคารพในฐานะเบ็นพระศักดิ์สิทธิ์มีฤทธิ์มีเดช
อะไร เคารพในฐานะว่าท่านเบ็นผู้ทรงศีลทรงธรรม
ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามคำสอนของพระพุทธเจ้า พระ
เจ้าแผ่นดินจึงได้ยกย่องอยู่ในตำแหน่งสูงเบ็นถึงชั้นสม-
เด็จ ถ้าข้าพเจ้าจะเอาอะไรจากสมเด็จ ฯ ก็จะไม่ไปรับ
จากคนที่เขาห้าหรอก ข้าพเจ้ารับโดยตรงจากสมเด็จฯ
เลย สิ่งที่รับโดยตรงจากสมเด็จ ฯ นั้นคืออะไร ก็คือ
ความดีทางใจซึ่งสมเด็จ ฯ ท่านมีอยู่ เช่นสมเด็จ ฯ
ท่านมีใจประกอบด้วยเมตตาอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่
เพื่อนมนุษย์ มีอะไรก็แจกจ่ายไปให้ไป เช่นเข้าไปใน
วังหลวงไปสวดมนต์ได้บัจจัยมา เอามาถึงก็แจกคน
แจวเรือจ้างบ้าง อะไรต่ออะไรบ้าง อย่างนี้ไม่ใช่ความ
ศักดิ์สิทธิ์อะไร แต่ว่าเบ็นน้ำใจที่ท่านมีธรรมประกอบ
ด้วยความเมตตา เห็นความทุกข์ยากของคนแจวเรือ
จ้าง เห็นความลำบากของคนอื่น ในโลกนี้ ถ้ามนุษย์
เราช่วยกันทำอย่างนั้น เห็นความทุกข์ยากของเพื่อน

มนุษย์ ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน ไม่ข่มเหงคะเนงร้าย
ต่อกัน ให้นึกว่ามันเกิดเหมือนกัน แก่เหมือนกัน เจ็บ
เหมือนกัน ตายเหมือนกัน ไม่เท่าไรก็จะลาโลกกันไป
เป็นแถว ๆ เวลาตายแล้วเอาอะไรไปก็ไม่ได้ เมียร้อย
คนก็เอาไปไม่ได้ เงินทองกี่ล้านก็เอาไปไม่ได้ บ้าน
สวย ๆ ก็ทิ้งไว้ข้างหลังให้เขาแย่งกันต่อไป ไม่เห็นมี
อะไรเป็นสาระเป็นแก่นสาร จึงควรจะได้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
แก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน นี่เป็นความดีของสมเด็จ ฯ ที่
ข้าพเจ้ารับมาใช้อยู่ในสมัยนี้เหมือนกัน สมเด็จ ฯ ท่าน
เป็นพระที่มีความอดทน มีความหนักแน่น อันนี้ก็ดี เรา
ต้องเอามาใช้ในชีวิตประจำวัน คือต้องมีความอดทน
มีความหนักแน่น ใครด่าคำสองคำอย่าไปโกรธ อย่า
ไปเกลียดเขา อย่าไปทะเลาะเบาะแว้งกับใคร ๆ เวลา
เราไปไหนเราก็เชิญสมเด็จ ฯ ใส่ตัวไปด้วย ใส่ห่อน่ะ
มันอาจหายได้ แต่ถ้าใส่ใจแล้วไม่มีหายเลยเป็น
อันขาด เอาสมเด็จ ฯ ใส่ใจ เอาอะไรใส่ไป เอา

ความอดทดใส่ไป เดินไปด้วยความอดทน นั่งด้วยความอดทน ทำงานทำการด้วยความอดทน อย่าเป็นคนอ่อนแอต่ออะไรๆอันจะเกิดขึ้นรอบกายของท่าน และสิ่งที่มากระทบเราก็อย่าไปอ่อนแอ ต้องมีความอดทน ต้องมีความเข้มแข็ง ลูกศิษย์สมเด็จ ฯ ต้องมีความอดทน มีความเข้มแข็ง อย่าเป็นคนใจอ่อนใจง่าย อย่าพ่ายแพ้แก่ความอยากเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นอยากจะสูบบุหรี่แน่ะ แพ้มันแล้ว อยากจะกินเหล้า แพ้มันแล้ว อยากจะไปเที่ยวไน้ท์คลับ แพ้มันแล้ว อยากจะทำอะไรที่เป็นเรื่องไม่ดีไม่งาม ถ้าเรานับถือสมเด็จ ฯ ต้องเอาคุณธรรมของสมเด็จ ฯ มาใช้ เราจะได้รับประโยชน์ กลายเป็นคนที่อยู่ยงคงกะพัน ฟันก็ไม่เข้ายิงก็ไม่เข้า เพราะอะไร เพราะเราเป็นคนดี ไม่มีใครมาฆ่ามาแกงมาแทงเราให้ได้รับความเจ็บปวด มนุษย์ที่ถูกยิงตายถูกฆ่าตายบ่อย ๆ นั้น ลองไปสืบประวัติดูเถอะ มันเป็นคนไม่มีพระทั้งนั้นแหละ

พวกนั้นน่ะมีแต่พระห้อยคอ แต่ไม่มีพระในใจประพฤติตนเกะกะเกเรเป็นอันธพาล เบียดเบียนเพื่อนบ้านร้านถิ่นให้ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อน บางคนมั่งมีแต่ความมั่งมีนั้นได้มาจากการโกง โกงบ้านโกงเมืองบ้าง ได้มาจากโกงเพื่อนบ้านร้านถิ่นบ้าง ไปฉ้อโกงเขามาบ้าง ความมั่งมีนั้นมันจึงมีพิษสงอยู่ข้างหลัง ผลที่สุดคนมันโกรธหนักเข้ามันก็ยิงตาย บางคนเป็นใหญ่เป็นกำนัน เป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นเศรษฐีในละแวกนั้น เวลาตายก็กลายเป็นข่าว ตำรวจต้องสืบสวนกันเป็นการใหญ่ แต่ว่าเนื้อแท้นั้นคนนั้นเคยสร้างกรรมทำบาปทำเวรไว้ เป็นพวกทำนาบนหลังคน ทำให้คนอื่น ๆ ได้รับความทุกข์ ความเดือดร้อน ประเภทไม่มีพระเมตตาอยู่ในใจ ไม่มีกรุณาประจำจิตใจ ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ใคร อย่างนี้ แม้จะมีพระห้อยคอแต่ไม่มีพระเนื้อแท้ในใจ ก็เอาตัวไม่รอด ย่อมได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนเหมือนกัน นอกจากนั้น สมเด็จ ฯ

ท่านยังมีดีอะไรอีกหลายอย่าง อันเป็นเรื่องดีทางคุณ-
ธรรม เรานับถือสมเด็จ ฯ ต้องประกาศคุณธรรมของ
สมเด็จ ฯ ถ้าเราประกาศแต่ความศักดิ์สิทธิ์มีฤทธิ์เดช
พระผงสมเด็จ ฯ ดีอย่างนั้น พระผงสมเด็จ ฯ ดีอย่างนี้
ถ้าใครเอาไปไว้แล้วจะร่ำรวยบ้าง จะเป็นอย่างนั้นบ้าง
จะเป็นอย่างนี้บ้าง การประกาศในรูปเช่นนี้ค้านกับหลัก
พระพุทธศาสนา ผิดคำสอนของพระพุทธเจ้า แต่เป็น
การประกาศเพื่อขายวัตถุ ไม่ได้ประกาศธรรมของ
สมเด็จ ฯ ถ้าสมเด็จท่านทราบ ท่านคงจะนึกเคือง ๆ
เอาเหมือนกันแหละว่า ลูกศิษย์ของข้านี่มันแย่ มัน
เอาข้าไปขายกันเป็นการใหญ่ เดี๋ยวทำที่นั่นเดี๋ยวทำที่นี่
ของเปลือกทั้งนั้น มันเอาของกูไปใช้ อ้ายเนื้อของกู
มันไม่เอา ถ้าสมเด็จ ฯ พูดได้ท่านคงตะโกนลงมาจาก
สรวงสวรรค์แล้วบอกว่า เออ พวกเอ็งจะเอาเปลือกของ
ข้าไปขายกันใหญ่แล้วนะ แล้วก็ได้อะไรนักหนา ได้
เงินมาแล้วก็สร้างเปลือกทั้งนั้นแหละ เนื้อไม่ค่อยสร้าง

ของดีไม่เอาไปเอาแต่เปลือก ๆ ทั้งนั้น อ้ายสิ่งที่เป็นเนื้อแท้ของข้าเองไม่เอาไปใช้ ถ้าสมเด็จ ฯ พูดได้ท่านคงพูดออกมาอย่างนี้ เพื่อให้ประชาชนได้รู้เข้าใจความจริงว่า สิ่งที่เป็นเนื้อแท้น่ะเราควรจะเอามาใช้ ส่วนเปลือกนั้นควรจะปอกทิ้ง ๆ ออกไปเสีย ความจริงเป็นอย่างนั้น ข้าพเจ้านับถือสมเด็จพระพุฒาจารย์ดังที่กล่าวแล้ว แต่ข้าพเจ้าไม่ได้นับถือในความศักดิ์สิทธิ์ฤทธิ์เดชของท่าน นับถือในฐานะท่านผู้มีศีลมีสมาธิ มีปัญญา มีคุณธรรมประจำจิตใจ แล้วข้าพเจ้าเอาสมเด็จ ฯ มาไว้ในใจของข้าพเจ้า ก็คือเอาคุณธรรมของสมเด็จ ฯ นั่นเอง ไม่ได้เอารูปผงต่าง ๆ ที่เขาเที่ยวโฆษณาขายว่าใครมีแล้วจะร่ำรวยอะไรอย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งเป็นการหลอกลวงมนุษย์กันแท้ ๆ ไม่ได้เดินตรงตามคำสอนของพระพุทธเจ้า **ชาวพุทธเรานี่หลงกันมากขึ้นทุกทีแล้ว มาช่วยกันแก้ไขเสียทีเถอะ** ผู้ที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่น่ะช่วยกัน

แก้ไข ช่วยกันปรับปรุง พูดความจริงกันเสียบ้าง ให้คนได้รู้ได้เข้าใจว่าอะไรถูกอะไรผิด อย่าอมพะนำกันอยู่ต่อไปเลย พุทธศาสนาจะเศร้าหมอง จะมีเนื้องอกออกมากขึ้นทุกวันทุกเวลา เพราะเราไปเที่ยวนับถือสิ่งซึ่งไม่ควรจะนับถือ ไม่เข้าถึงเนื้อแท้ แต่ไปลูบอยู่ที่เปลือก เรียกว่าสีลัพพตปรามาส ตามหลักในทางพุทธศาสนา นี่รูปที่มองเห็นสมเด็จ ฯ ท่านมานั่งอยู่ที่นี่ ปิดทองคำสวยงามเรียบร้อย เราเห็นแล้วก็ยกมือกราบไหว้ ไม่ใช่ไหว้รูป แต่ไหว้คุณงามความดีของท่าน มองให้เห็นความดีแล้ว เอาความดีนั้นมาใส่ในจิตใจของเรา สมมติว่า เจ้าหน้าที่ทำงานในห้องกระจายเสียงนี้ มาเห็นสมเด็จ ฯ เข้าแล้ว เอาสมเด็จ ฯ เข้าไปใส่ไว้ในใจ อย่ากินเหล้า อย่าใช้สตางค์เปลือง อย่าไปเที่ยวหาเรื่องหาโรคใส่ตัว ประหยัดหน่อย ตั้งใจทำงานทำการให้เรียบร้อย ช่วยกันผดุงชาติผดุงศาสนาผดุงศีลธรรม ให้สิ่งทั้งหลายเป็นไปด้วยความเรียบร้อยนั่นแหละ จึงจะได้ชื่อว่าเรานับถือสมเด็จ ฯ

พระบัวเข็ม

ท่านเจ้าคุณปัญญานันทะภิกขุ

พระบัวเข็ม มาจากเมืองพม่า นิมนต์มาทางด่านแม่สาย ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย นิมนต์กันมาเป็นหีบ ๆ ลัง ๆ กันเลยทีเดียว เอามาเป็นสินค้าขายในประเทศไทย เป็นสมัยก่อนนี้ก็ขายกันเกร่อ มีคนสนใจมากเหมือนกับเราเล่นวัตถุอะไรอย่างนั้นแหละ บางยุคบางสมัย คนเล่นกล้วยไม้ประเภทนั้นประเภทนี้ ต่อมาก็ยุบเลิกไป เลื่อนไปเล่นของอื่นต่อไป ในสมัยหลังสงครามใหม่ ๆ มีคนชอบพระบัวเข็มว่าเป็นพระที่ศักดิ์สิทธิ์มีฤทธิ์มีเดชอะไร คนก็ชอบ ซื้อไปซื้อมาถึงกรุงเทพ ฯ ที่แพงองค์หนึ่งตั้งพันสองพัน บางคนบอกว่า ถ้าได้เข็มหลายเล่มแล้วจะแลกรถจี๊ปสักคันก็ยังได้ ทีนี้เมื่อได้พระบัวเข็มมาแล้วก็เอามาบูชาไว้

ในบ้าน โดยมากมักจะใส่ไว้ในพานมีน้ำหล่อเลี้ยง น้ำที่หล่อเลี้ยงนั้นต้องคอยหล่อไว้อย่าให้แห้ง เพราะว่าน้ำนี้เป็นของเย็น ถ้าเราได้เห็นน้ำแล้วใจมันก็สบาย แล้วน้ำนี้เป็นเครื่องประสานสามัคคี เพราะน้ำไม่แตกแยกจากกัน แม้ว่าเราจะเอาไม้เขี่ยลงไปในน้ำ น้ำมันแยกเฉพาะเนื้อที่ที่มีไม้เขี่ยเท่านั้น ถ้าเราชักไม้ขึ้นน้ำก็รวมพวกรวมหมู่กันต่อไป นี่เป็นเครื่องเตือนใจให้คนเราทั้งหลายอยู่กันด้วยความสามัคคี อยู่กันด้วยน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ให้อยู่อย่างมีน้ำรอง แต่ว่าน้ำที่รองใจต้องใช้น้ำพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเอามาเป็นเครื่องรองรับจิตใจ ถ้าเรามีน้ำคือพระธรรมเป็นเครื่องรองรับใจแล้ว มันไม่ยุ่ง ใจก็สงบ ใจก็เรียบร้อย ถ้ามีน้ำรอง พระก็อยู่ในใจของเรา คือมีพระธรรมอยู่ด้วย พระพุทธก็อยู่ด้วย พระสงฆ์ก็เข้าไปอยู่ด้วยเหมือนกัน แต่ถ้าหากว่าน้ำในใจของเราแห้งพระก็ไม่มี กิเลสมันเข้ามาอยู่แทน เช่นเกิดความ

โกรธขึ้นน้ำแห้งใจร้อน เกิดความพยาบาทขึ้นน้ำมันก็แห้งใจก็ร้อน เกิดความหลงน้ำก็แห้งใจก็ร้อน ถ้าไม่มีน้ำคือธรรมหล่อเลี้ยงจิตใจ ใจเราก็แห้งผาก คนไม่มีธรรมะ ถ้าเราเข้าไปนั่งใกล้แล้วมีแต่เรื่องร้อน ๆ แต่คนที่มีน้ำคือธรรมะอยู่ในใจนั้น พูดเย็น ทำเรื่องเย็น ไม่มีความยุ่งเกิดขึ้นในใจ หน้าตาก็ผ่องใส ใจคอเบิกบาน อยู่ด้วยปัญญารู้เท่าทันต่อความจริง ที่เขาให้เอาน้ำหล่อพระบัวเข็มน่ะคงจะเป็นเครื่องเตือนจิตสะกิดใจ ไม่ใช่กลัวมดจะขึ้นพระ เพราะว่าพระบัวเข็มก็ทำด้วยไม้สักนั่นเอง เมืองพม่ามีเยอะ ถ้าไปทางแถวเชียงตุง ขนเป็นกระสอบ ๆ ก็ได้ ทำไมจึงมีมากญาติโยมรู้ไหม พระบัวเข็มนะ คือพวกพม่าเขาสร้างแก้บน เหมือนแบบเราที่บนบานศาลกล่าวนั่นแหละ มีความทุกข์ความเดือดร้อน พ่อเจ้าประคุณ ถ้าหายป่วยคราวนี้จะสร้างพระเท่าอายุ ทีนี้เมื่อสร้างพระเท่าอายุ อายุโยม ๘๐ ต้องสร้าง ๘๑ เผื่อไว้องค์หนึ่ง จะ

ได้อยู่ต่อไปอีกสักปีหนึ่ง แล้วจะเอาเงินที่ไหนมา
สร้างพระองค์ใหญ่ ๆ ก็ต้องสร้างพระองค์เล็ก ๆ ทำนอง
เจ๊กเขาปั้นขายในสำเพ็ง เป็นพระเงินบ้าง เป็นพระทอง
บ้าง องค์เล็ก ๆ น้อย ๆ ทำด้วยตะกั่วเป็นส่วนมาก
ซื้อมา ไปซื้อมา ๘๑ องค์ เมื่อได้ ๘๑ องค์แล้วจะ
เอาไปถวายใคร ถวายพระที่มาบิณฑบาตนั่นเอง
เอากระดาษห่อกลม ๆ พระไปบิณฑบาตก็ได้พระ
เวลาเปิดบาตรฉันตอนกลับวัดดีใจ นึกว่าแหม ห่อนี้
ถ้าจะเป็นไข่ปลา ห่อยาว ๆ เปิดออกมาที่ไหนได้ห่อ
หลวงพ่อ ไม่ใช่ไข่ปลาสักหน่อยหนึ่ง เลยก็ต้องวางไว้
แต่ไม่มีที่จะเก็บ เอาไปไว้บนขื่อบ้าง เอาไปไว้ตาม
รูเสาบ้าง เที่ยวเอาแอบไว้ตามฝาบ้าง หนูเกิดเลื่อมใส
พระขึ้นมา เลยคาบไปเที่ยวทิ้งไว้ตามใต้ถุนรุนช่อง
ทั่ว ๆ ไป คนไปพบใต้ถุนก็มี อย่างนี้เรียกว่าสร้าง
พระแก้บน อันมีอยู่ทั่ว ๆ ไปในเมืองไทยเรา ความ
จริงถ้าเราจะบนบานศาลกล่าวน่ะ อย่าบนสร้างพระ

ข้างนอกเลย เรามาบนบานศาลกล่าวสร้างพระข้างในกันดีกว่า บนสร้างพระข้างในนี่จะบนบานอย่างไร บนบานว่าถ้าหายเจ็บคราวนี้จะไม่โกรธใครตลอดไป บนบานว่าจะไม่พยาบาทใคร บนบานว่าจะไม่ริษยาใคร ถ้าเป็นคนขี้เหล้าก็บอก "เฮ้ย ก็หายป่วยคราวนี้จะไม่กินเหล้าเป็นอันขาด จะเลิกกินเหล้า" ถ้าคนชอบเล่นไพ่ เล่นโป เล่นถั่ว อันเป็นการพนันขันต่อ เราก็มาบนบานศาลกล่าวว่า หายป่วยคราวนี้เลิกเล่นเด็ด-ขาด ไม่เล่นการพนันต่อไป อย่างนี้เขาเรียกว่าสร้างพระเหมือนกัน แล้วพระที่สร้างแบบนี้น่ะไม่เพ่นพ่าน ไม่เปลืองเนื้อที่ ไม่มีน้ำหนัก เพราะเป็นคุณค่าที่เกิดขึ้นในใจ ไม่ใช่ของอะไรอื่นที่ไหน เราควรจะบนบานศาลกล่าวกันในรูปอย่างนี้ อย่าไปบนบานสร้างพระกันเลย เพราะว่าถ้าสร้างแล้วมันจะยุ่งยากมาก แล้วไม่มีที่เก็บเลยกลายเป็นของรกรุงรังไป อันเป็นเรื่องน่าเกลียด เราเคารพพระพุทธเจ้า เราไม่ควรจะ

เอาพระพุทธเจ้าไปวางไว้ในที่ไม่สมควร พระพุทธรูปเป็นรูปเปรียบแทนองค์พระพุทธเจ้า ถ้าเราเอาไปวางไว้ในที่ไม่เหมาะไม่ควร ก็จะเป็นการเสียหาย เพราะฉะนั้นขออย่าได้บนบานกันในรูปเช่นนี้ แต่ควรจะบนบานสร้างพระในใจกันดีกว่า พระบัวเข็มเมืองพม่านี่เขาสร้างแก้บนกัน แล้วก็มีรูปใบบัวปิดบนพระเศียรพระนี่ก็เป็นเครื่องเตือนใจเหมือนกัน คือเตือนใจว่าเราควรจะอยู่แบบเดียวกับต้นบัวในน้ำ ต้นบัวนี่มันเกิดในสระในเลนในที่สกปรก แต่ว่าใบบัวก็ไม่เปื้อนด้วยโคลนเลน ดอกบัวก็ไม่เปื้อนด้วยโคลนด้วยเลน แมลงภู่ที่อยู่ไกลโน้นอุตส่าห์บินมาเคล้าเกสรบัว เอาน้ำผึ้งน้ำหวานจากดอกบัว ได้ประโยชน์จากกอบัว จากดอกบัว แต่ว่ากบ เต่า ปลา ที่อยู่ในสระนั้นไม่ได้ความอะไร ไม่รู้จักว่าดอกบัวมีกลิ่นหอม ไม่รู้จักคุณค่าของเกสรบัว จมอยู่ในน้ำตลอดเวลา ไม่ได้เรื่องอะไรแม้แต่น้อย เราเห็นต้นบัว เห็นใบบัว เห็นดอกบัว ก็ควรจะเอามา

สอนใจเราว่า อยู่ในโลกนี้น่ะเพราะโลกก็เหมือนกับสระน้ำ สระน้ำที่ไม่ค่อยจะสะอาดอะไรนัก มีสิ่งสกปรกโสมมหลายสิ่งหลายประการ เราอยู่ในโลกคือสระน้ำนี้ก็ควรจะทำตนของเราให้เรียบร้อย อย่าให้แปดเปื้อนด้วยความสกปรกของโลก ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข หรือว่าความเสื่อมลาภ การถูกนินทา ความทุกข์ อะไรต่าง ๆ เรียกว่าโลกธรรม โลกธรรมนี้มันมี ๘ ฝ่าย ที่ต้องการก็คือ มีลาภ มียศ มีสรรเสริญ มีความสุข อย่างนี้ใคร ๆ ก็ต้องการ แต่ว่าการเสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ นี่ไม่มีใครต้องการ สิ่งเหล่านี้เขาเรียกว่าโลกธรรม เราเกิดมาอยู่ในโลกมันก็ต้องถูกกระทบมั่งเหมือนกับเดินทางไปถูกลมพัดมาต้องกาย ทำให้เย็นบ้าง ทำให้ร้อนบ้าง เป็นเรื่องธรรมดา เราจึงควรจะระมัดระวัง อย่าให้สิ่งเหล่านั้นกระทบกระเทือนจิตใจเรา ให้อยู่เหมือนกับใบบัว ดอกบัวที่ไม่แปดเปื้อนด้วยน้ำสกปรก ให้ถืออย่างนั้น เขาเอาใบบัวมาปิดไว้บน

พระเศียรพระนั้นก็เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจ ว่าดอกบัว ใบบัวน่ะเป็นของสะอาด เราจะต้องทำจิตใจให้สะอาด ประดุจดอกบัว ใบบัว พระบัวเข็มมีใบบัวปิดอย่างนี้ ทีนี้เขามีเข็มเสียบไว้ที่หัวไหล่บ้าง ตรงนั้นตรงนี้บ้าง มีเข็มติดไว้เพื่ออะไร เข็มมันเป็นของแหลมเล็ก แต่ว่าแทงทะลุเข้าไปได้ ก็หมายถึงปัญญาคนเรา เกิดมาแล้วอย่าอยู่อย่างโง่ อย่าอยู่อย่างเขลา แต่ต้องแสวงหาปัญญาใส่ตน อย่าอยู่อย่างคนประมาท คนมัวเมา แต่จงอยู่อย่างคนลืมหูลืมตา อยู่ให้รู้แจ้งแทงตลอดในสิ่งนั้น ๆ แล้วจะไม่หลงใหล ไม่มัวเมาด้วยเรื่องนั้น ๆ เป็นอันขาด เรื่องของพระบัวเข็มนี้เตือนจิตเตือนใจอย่างนี้ ไม่ใช่เราเอามาบูชาแล้วจะเกิดลาภผล บูชาพระบัวเข็มแต่ขี้เกียจทำงาน เงินทองมันก็ไม่เกิด บูชาพระบัวเข็มกินเหล้าเมาเช้าเมาเย็น เงินทองมันก็ไม่เหลือ บูชาพระบัวเข็ม เล่นการพนันทุกบ่อน ไปสนามม้าทุกเสาร์ทุกอาทิตย์ คนนั้นจะเจริญไม่ได้

เพราะมัวแต่ไปวิงวอนขอร้องการบูชา ในรูปเช่นนั้น ผิดหลักพระพุทธศาสนา **หลักพระพุทธศาสนาสอนให้บูชาด้วยการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระ-พุทธเจ้า** ถ้าเราปฏิบัติตามคำสอนของพระก็เรียกว่าเป็นการบูชาแท้ ให้เข้าใจไว้อย่างนี้

ที่นี้ เมื่อตะกี้นพูดถึงไว้หน่อยหนึ่ง เรื่องดอกบัวใบบัว เรื่องดอกบัวนี้ แมลงอยู่ไกลบินมาเคล้าเกสรบัวเอาความหวานจากดอกบัวไปได้ แต่ว่าเจ้ากบ เจ้าเต่าเจ้าปลาทั้งหลาย ที่อยู่ในสระบัวนั้น ไม่ประสีประสาเลย ไม่ได้เรื่องอะไรเลย เรื่องนี้ก็เปรียบมนุษย์เรานี่เอง มนุษย์เราที่เกิดมาอยู่กับของดี เช่นว่า คนไทยนี่เกิดในเมืองไทย มีพระพุทธศาสนาซึ่งเหมือนกับดอกบัววิเศษ เป็นดอกบัวที่มีกลิ่นหอม มีเกสรหวานแล้วก็สะอาดหมดจด แต่ว่าบางคนกลายเป็นเต่าเป็นปลาไป ไม่รู้จักคุณค่าของดอกบัวคือพระพุทธศาสนาไม่สนใจศึกษา ไม่สนใจเล่าเรียน เป็นชาวพุทธแต่

เพียงชื่อในทะเบียนสำมะโนครัว แต่ไม่อ่านไม่ศึกษาให้เข้าใจ เดี๋ยวนี้หนังสือมีมาก ถ้าเราสนใจศึกษาหาไปอ่านก็จะได้ความรู้ การปาฐกถาทางวิทยุก็มีเกือบทุกสถานี เราอาจจะฟังได้ทุกแห่งแต่ไม่สนใจฟัง มีวิทยุก็ชอบฟังยี่เก ชอบฟังเพลงผู้ใหญ่ลี อะไรอย่างนั้นแหละ เรียกว่าเป็นของสนุกสนานชอบอกชอบใจ แต่เรื่องพระเทศน์พระสอนนี่ บางคนไม่ชอบฟัง ก็เหมือนกับกบในสระน้ำ อยู่ในโคนบัวแต่ไม่รู้จักรสของดอกบัว แมลงภู่อยู่ไกลยังมาเอาเกสรบัวไปกินได้ เหมือนกับชาวฝรั่งต่างประเทศ เวลานี้เป็นเหมือนแมลงภู่บินมาสู่วงการพระพุทธศาสนา หันมาศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วเมื่อศึกษาแล้วเขาไม่ศึกษาเปล่า เขาพยายามเอาไปปฏิบัติ คือใช้ในชีวิตประจำวัน เขาก็เห็นว่าได้ผลได้ประโยชน์ ทำให้ชีวิตสดชื่นแจ่มใส มีความสุขมีความสงบขึ้น เขาก็เขียนหนังสือเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตั้งสมาคมเผยแผ่

พระพุทธศาสนา สร้างวัดวาอาราม สร้างอะไรต่ออะไร คดกันใหญ่ในเรื่องที่จะนำคำสอนอันเลิศ เหมือนกับดอกบัวซึ่งได้เก็บจากสระนี้ไปใช้ทีเดียว ฝรั่งเขาเป็นอย่างนั้น เราคนไทยอยู่ใกล้ดอกบัวอย่าเป็นกบอย่าเป็นเต่า แต่จงพยายามเป็นแมลงภู่ ให้รู้ว่ารสของดอกบัวเป็นอย่างไร ด้วยการสนใจศึกษาธรรมในทางพระพุทธศาสนา อย่าให้ต้องขายหน้าเมื่อถูกใครเขาถามว่า ท่านนับถือพระพุทธศาสนา คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไร เราตอบว่าไม่รู้ อย่างนี้มันก็แย่หน่อยน่าขายหน้า มันจะเป็นกบในสระหรือเป็นเต่าด้วยซ้ำไป เราจงเป็นแมลงภู่ที่รู้รส ถ้าใครถามก็ตอบได้ทันทีว่าพระพุทธศาสนาสอนเรื่องอะไร ผิดแผกแตกต่างจากคำสอนในศาสนาอื่นอย่างไรเป็นต้น ขอให้ได้เข้าใจไว้ในรูปอย่างนี้.

จอมพลคู่พระทัย

ร.อ. บุญสม เจนใจ

ในรัชสมัยสมเด็จพระปิ่ยมหาราชเจ้า แผ่นดินไทยหวาดผวาอยู่ท่ามกลางวงล้อมแห่งมหาภัยการล่าเมืองขึ้นของชาวตะวันตก พวกนั้นอ้างเอาความไม่เจริญทางวัตถุของดินแดนตะวันออกเป็นสาเหตุแล้วยึดเอาเป็นอาณานิคม เขาว่าเขาจะมาช่วยทำให้บ้านเมืองเจริญ... บ้านเมืองเจริญนั้นดี เราชอบ ทำให้ชาวบ้านชาวเมืองผาสุกสะดวกสบาย แต่ความเป็นทาสนั้นซิ เราไม่ชอบ ไทยเราเกลียดนักเกลียดหนาที่จะเป็นขี้ข้าผู้ใด แม้ว่าเขาผู้นั้นไซร้เอ่ยอ้างว่าจะให้เราเป็นขี้ข้าอยู่เมืองสวรรค์... แต่ว่า ก็บุญแท้ เป็นบุญของชาติไทยและแผ่นดินไทยเป็นยิ่งนัก ที่แผ่นดินไทยสมัยนั้นได้มีโอกาสอยู่ใต้ร่มพระบารมีของสมเด็จพระปิ่ยมหาราชเจ้า ไทยรอดพ้นจากการถูกยึด

เอาไปเป็นทาส เพราะสมเด็จพระปิยมหาราชทรง
เร่งรัดพัฒนาชาติไทยให้ศิวิไลซ์เทียมหน้าอารยประเทศ
ทั้งหลาย พ้นข้อที่นักเลงโตตะวันตกเหล่านั้นจะอ้าง
เอาเป็นเมืองขึ้น พระมหากรุณาธิคุณและพระเกียรติ-
คุณของพระองค์สถิตสถาพรอยู่คู่ดวงชีวิตของชาติไทย
และแผ่นพสุธา

นักปราชญ์โบราณของจีน ได้กลั่นความจริงลิขิต
ไว้เป็นคำสุภาษิตบทหนึ่งว่า "เบื้องหลังของผู้สามารถ
นั้น ผู้สามารถอื่น ๆ ก็มักจะมีอยู่อีก" (Behind an
able man there are always others able men)
ความสำเร็จในการเร่งรัดพัฒนาแผ่นดินไทยให้เป็น
อารยะ จนรอดพ้นจากการถูกยึดเป็นเมืองขึ้น ซึ่ง
สมเด็จพระปิยมหาราชเจ้าได้ทรงบันดาลให้เกิดมีนั้น
ปัจจัยสำคัญอันหนึ่งซึ่งควรบันทึกไว้เป็นข้อความศึกษา
ในประวัติศาสตร์ คือ พระองค์ทรงมีขุนพลและมนตรี
ที่ดีเลิศคู่พระทัยหลายท่าน ท่านเหล่านั้น ควรแก่คำ

สรรเสริญว่า "เกิดมาคู่บุญ" โดยแท้

ท่านหนึ่งที่ผมใคร่จะกล่าวถึงในที่นี้ เพราะอ่านประวัติของท่านแล้ว รู้สึกเคารพบูชาเป็นยิ่งนัก คือ ท่านจอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสงชูโต) คงจะไม่เป็นการเกินกว่าเหตุ ในข้อที่ผมจะนึกและกล่าวว่า ท่านจอมพลผู้นี้ เป็นจอมพลคู่พระทัยของสมเด็จพระบิ่ยมหาราชเจ้า เพราะประวัติระบุว่า ท่านปฏิบัติภารกิจสำเร็จสมพระราชหฤทัยทุกอย่าง ตั้งแต่ดูแลความเรียบร้อยในพระราชมณเฑียร ไปจนกระทั่งปราบปรามโจรผู้ร้ายสำคัญภายใน เป็นแม่ทัพออกงานพระราชสงคราม และเป็นราชทูตไปเจรจาความเมืองกับฝรั่งต่างประเทศผู้กระหายดินแดน ที่สำคัญที่สุดที่ผมรู้สึกเคารพบูชาท่านเป็นยิ่งนัก คือความซื่อสัตย์จงรักภักดี พฤติการณ์แห่งความซื่อสัตย์ของท่าน พูดกันเดี๋ยวนี้ บางทีก็อยากจะร้องว่า "ประหลาดจริง คนพิลึกอะไรอย่างนั้น" ผมจะนำมาเล่า

ให้ฟังสักเรื่องสองเรื่อง

คราวหนึ่ง สมเด็จพระปิยมหาราชเจ้าทรงมีพระ-ราชกระแสรับสั่งกะท่านว่า "พระนายไว ข้าใช้เจ้า ข้าก็ต้องเลี้ยงเจ้า ข้าจะให้เจ้าเป็นกงสีสิลา เพราะผู้ที่เป็นกงสีสิลานั้นเขาได้ค่าสิบลด"

เจ้าหมื่นไวยวรนารถจึงกราบบังคมทูลพระกรุณาว่า "จะขอรับฉลองพระเดชพระคุณเป็นแต่กงสีสิลา ส่วนค่าสิบลดนั้นไม่ขอรับพระราชทาน เพราะได้ทราบเกล้าฯ ว่า ราคาสิลานั้น เพียงแผ่นละหกสลึงเท่านั้น ผู้ขายคิดค่าป่วยการและค่าสิบลดเสร็จราคาตกอยู่ในแผ่นละสิบสลึง ข้าพระพุทธเจ้าจะรับพระราชทานสิบลดก็มีความตะขิดตะขวงในใจ หาอาจจะรับพระราชทานสิบลดนั้นไม่"

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า "เงินค่าสิบลดนั้นไม่เป็นการผิดอะไรดอก เพราะใคร ๆ ที่เป็นกงสีสิลาเขาก็เคยได้กันมาทั้งนั้น ข้า

เลี้ยงเจ้าแล้ว ข้าก็อยากจะให้เจ้าได้กับเขาบ้าง จะได้เป็นกำลังราชการต่อไป "เจ้าหมื่นไวยวรนารถจึงกราบบังคมทูลว่า "เมื่อข้าพระพุทธเจ้าได้รับหน้าที่ฉลองพระเดชพระคุณในตำแหน่งองครักษ์นั้น ได้รับพระราชทานเงินเดือน ๆ ละ ๘๐ บาท ครั้นพระราชทานตำแหน่งให้เป็นหัวหมื่นมหาดเล็กขึ้นนี้ เงินที่ได้รับพระราชทานในหน้าที่ทหารก็หลุด ข้าพระพุทธเจ้าขอรับพระราชทานเป็นเงินเดือนตามตำแหน่งเดิม จะได้เป็นการตรงไปตรงมา" ตั้งแต่นั้นมา เจ้าหมื่นไวยวรนารถก็ได้เป็นกงสีสลา และได้รับเงินเดือนตามเดิมต่อไป .. ขุนนางอะไร ไม่เอาสิบลด (๑๐%) แปลกพิลึก

อีกเรื่องหนึ่ง นอกจากท่านจะไม่เอา ๑๐% อันเป็นรายได้พิเศษที่พระราชทานให้แล้ว ท่านยังเด็ดเดี่ยวด้วยความจงรักภักดีถึงขนาดยอมขายสมบัติส่วนตัว เอามาสร้างความเจริญถวายหลวงอีกด้วย เรื่อง

นี้นับได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่งเรื่องหนึ่งในประวัติความเจริญยุคใหม่ของแผ่นดินไทย คือ เรื่องกำเนิดไฟฟ้าในเมืองไทย เรื่องมีอยู่ว่า

พระนายไวย หรือท่านจอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี สมัยนั้น แม้นว่าท่านจะมีตำแหน่งเป็นผู้บังคับการทหารหน้า ด้วยสาเหตุอันเนื่องมาจากท่านขอรับพระราชทานเงินเดือนประจำทางทหารก็ตาม ภารกิจในฐานะหัวหมื่นมหาดเล็กของท่าน ก็หาได้สิ้นสุดพ้นไปไม่ ท่านยังต้องรับผิดชอบกำกับการดูแลความเรียบร้อยในพระบรมมหาราชวังอยู่ด้วย ก็แลในสมัยนั้น เมืองไทยยังไม่รู้จักกับไฟฟ้า ในยามราตรี แสงสว่างอันจะเกิดมีแม้ในพระราชฐาน ก็จะได้เห็นแต่เพียงจากดวงเทียนหรือโคมน้ำมันเท่านั้น ยิ่งไกลออกไปในชนบทแล้วไซร้ มีแต่แสงไต้เท่านั้นเป็นพื้น ภาระอันหนักยิ่งอันหนึ่งในพระบรมมหาราชวังยามราตรี คือ การจุดโคม โคมระย้าใหญ่ ๆ ต้องใช้

เทียนหรือโคมน้ำมันเป็นสิบเป็นร้อยดวง จะจุดแต่ละทีแสนจะลำบาก ในหนังสือเล่าไว้ว่า

"...ต้องทำเป็นม้าสูงมีห่วงรูดให้ยืดสูงขึ้นไปได้ด้วย จะจุดกันแต่ละคราวเป็นการยากเหลือประมาณ และต้องระวังเปลี่ยนกันไม่หยุดหย่อน ครั้งต่อมาก็เลิกใช้เทียนเปลี่ยนเป็นใช้โคมน้ำมันก๊าศ การใช้น้ำมันก๊าศถ้าตัดไส้ไม่ดีหรือไฟลุกขึ้น ก็เป็นการโกลาหลกันใหญ่โต ต้องมีถังปูนขาวเตรียมไว้ดับทุก ๆ แห่ง"

ในฐานะที่พระนายไวยรับผิดชอบเรื่องนี้ ท่านจึงดำริว่า ถ้าเปลี่ยนเป็นใช้ไฟฟ้า อย่างที่ไปเห็นมาที่เมืองฝรั่ง คราวไปเป็นราชทูตเจรจาความเมืองเรื่องนายสำอางค์กับนายน๊อกซ์ก่อเหตุร้ายที่เมืองปราจีน ก็จะสว่างไสวและสะดวกดี จึงนำความขึ้นกราบบังคมทูล ขอพระบรมราชานุมัติ แต่เนื่องด้วยเหตุผลบางประการ หาได้รับพระราชทานพระบรมราชานุมัติให้จัดทำไม่ แต่ด้วยวิสัยของข้าแผ่นดินผู้ภักดี ซึ่งยอม

ถวายได้แม้แต่ชีวิตของตัว ท่านจอมพลหาได้เลิกล้มความตั้งใจที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่แผ่นดินไม่ **เมื่อทุนหลวงไม่มีจะทำ ทุนในกระเป๋าของตัวเองซี ควักออกมาทำถวาย** ท่านวิ่งขายที่มรดกของท่านที่วัดละมุดอยู่พักใหญ่ ผลที่สุดขายได้เงินมาเป็นจำนวน ๑๘๐ ชั่ง ท่านส่งคนไปยุโรป ไปจัดซื้อเครื่องไฟฟ้าพร้อมทั้งแบบแปลนแผนผัง และเครื่องอุปกรณ์ที่จะใช้ในพระบรมมหาราชวังมาพร้อมสรรพ กับทั้งให้ดูและเรื่องการใช้เครื่องยนต์ทำไฟให้ถ้วนถี่เรียบร้อยด้วย

ด้วยทุนรอนในกระเป๋าของท่านโดยเฉพาะ ท่านทำการสำเร็จ ได้เครื่องไฟฟ้ามาติดตั้งเข้าที่กรมทหารหน้า ซึ่งเป็นกระทรวงกลาโหมปัจจุบัน พอตั้งเสร็จก็เปิดเครื่องส่งกระแสไฟฟ้าสว่างจ้าไปทั่วบริเวณ เป็นที่สะดุดตาของคนทั่วไป ในที่สุดความมุ่งหมายที่จะสรรค์สร้างความเจริญแก่แผ่นดิน เรื่องแสงสว่างของ

ท่านก็สำเร็จ มีโอกาสล่ามสายไฟซึ่งเตรียมไว้เรียบร้อยแล้ว เข้าไปยังพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ถวายความสว่างแจ่มใสให้แก่ใต้เบื้องยุคลบาทและแผ่นดินแต่นั้นมา แสงเทียนแสงโคมอันล้าสมัยก็ค่อย ๆ ดับไป กลายเป็นแสงไฟฟ้ารุ่งเรืองแผ่กว้างออกไปทุกที่

สมเด็จพระปิยมหาราชเจ้า ทรงมีขุนพลและมนตรีผู้ซื่อสัตย์และจงรักภักดีเช่นนี้ พระองค์จึงสามารถช่วยไทยให้รอดได้จากการถูกยึดเป็นทาส.. ขณะนี้ เมืองไทยถิ่นกำเนิดอันเป็นที่รักของเรา กำลังหายใจสะท้านอยู่ท่ามกลางอันตรายในลักษณะเดียวกัน แต่......แต่ว่า ผู้ซื่อสัตย์อย่างแท้จริงต่อแผ่นดินเช่นนั้นเล่า...... ?

จนเป็นจน

ร. อ. บุญสม เจนใจ

ในเสนาศึกษาฉบับก่อน ผมพูดถึงเรื่อง ความซื่อเป็นญาติกับความเซ่อ และเป็นมิตรกับความจน ผมขอทวนเอามาทำสะพานเรื่องในฉบับนี้อีกสักทีเถอะ เพื่อที่จะเดินไปสู่แง่คิดอื่นอีกสักแง่หนึ่ง

เพราะความซื่อเป็นญาติกับความเซ่อและเป็นมิตรกับความจนอย่างนี้แหละ คนเราจึงออกจะขยาด ๆ ที่จะพกซื่อติดตัวไว้ใช้ ก็เลยเกิดสภาพการณ์อัตคัดซื่อขึ้นในที่ทั่ว ๆ ไป ซึ่งน่าคิดเหมือนกันว่า น่าจะเป็นสาเหตุอันหนึ่งแห่งความเฉื่อยชาล้าหลัง เพราะราชการงานเมือง จำต้องตีคอกตีกรอบสลับซับซ้อนไว้ให้คนเดิน เพื่อที่จะป้องกันการแชเชือนไปด้วยฤทธิ์ไม่ซื่อของคน ก็เลยทำให้งานที่ควรจะเสร็จเพียงแค่ยกหูโทรศัพท์ติดต่อเพียงประเดี๋ยวเดียว กลายเป็น

ต้องใช้เวลาแรมเดือนแรมปีสำหรับการ "ดำเนินกรรมวิธี" แต่ว่า นึกไปก็น่าเห็นใจอยู่ดอกครับ ลงว่าได้อัตคัดซื่อเสียแล้ว ก็เหี่ยวแห้งและหวั่นหวาดใจเหลือเกินที่จะไว้วางใจกัน และเมื่อนึกเลยไปถึงคนเล่าก็น่าเห็นใจคนอีกนั่นแหละ เพราะหากพกซื่อไว้ใช้มากนัก ก็กลายเป็นคนเซ่อและยากจน ก็คนเราทั่ว ๆ ไปนั้น กลัวกันนักกลัวกันหนาเรื่องเซ่อและเรื่องจน "ธุระอะไรจะไปทำให้โง่" นี่ไง สำนวนกลัวเซ่อกลัวโง่ ซึ่งกำลังฮิตอยู่ในปัจจุบัน และเรื่องจนนั้นก็น่ากลัวหยอกอยู่เมื่อไร จนแล้วไม่เห็นจะมีอะไรดี มีแต่ชีวิตต้องเกลือกอยู่กับความเกรียมกรอบหัวใจโทรมอยู่กับความตรอมตรมขมขื่นและกลัดกลุ้ม ภาษิตทางพระพุทธศาสนาก็ยังมีไว้ว่า "ทลิทฺทิยํ ทุกฺขํ โลเก. ความจนเป็นทุกข์ในโลก" โอหนอความจน เพียงแต่พูดถึงก็รู้สึกขนสยอง

แต่ว่า ในหมื่นแสนแห่งดวงดาราในฟากฟ้านั้น

ย่อมมีสุริยันจันทราที่รุ่งแสงเด่นกว่าดวงดาราอื่นฉันใด ในโลกอันเต็มไปด้วยสามัญมนุษย์นับแสนนับล้านนี้ ก็ย่อมมีอุดมบุรุษผู้ควรแก่การบูชา เป็นบุคคลพิเศษกว่าสามัญมนุษย์ทั้งหลายอื่น ฉันนั้น ในขณะที่คนทั้งหลายรังเกียจซื่อ เพราะกลัวเซ่อกลัวจนนั้น อุดม-บุรุษ พร้อมเสมอที่จะเป็นคนเซ่อในสายตาของคนทั้งหลาย และกล้าพอที่จะเกลือกชีวิตไปบนความยากจน เพื่อกอดรัดและธำรงไว้ซึ่งความซื่อสัตย์ต่อข้าวแดงแกงร้อนของจอมกษัตริย์และแผ่นดิน

อุดมบุรุษเช่นว่านี้ รู้สึกว่าจะมีอยู่หลายท่านในรัชสมัยของสมเด็จพระปิยมหาราชเจ้า ลองอ่านบันทึกส่วนตัวนี้ดูซีครับ เป็นของท่านเจ้าพระยาสุรศักดิ์-มนตรี (เจิม แสงชูโต) จอมพลคู่พระทัยของสมเด็จพระปิยมหาราชเจ้า เมื่อครั้งท่านจอมพลยังเป็นเจ้าหมื่นไวยวรนารถ และท่านผู้นี้แหละ ที่ริเริ่มตั้งโรงเรียนนายร้อยที่พระราชวังสราญรมย์ นี่เป็น

เพียงตอนหนึ่งในบันทึกส่วนตัวของท่านฉบับหนึ่ง

"......ตัวเราตั้งแต่เกิดมาจนจำความได้ บิดามารดาได้เลี้ยงเรา สั่งสอนไม่ให้ประพฤติความชั่ว ตัวเราก็รักษาความดีตลอดมา จนบิดามารดาสิ้นบุญไป เมื่อบิดาเราตายนั้นอายุเราได้ ๒๐ ปีเศษ เรากับพี่ชายของเราได้อุตส่าห์เลี้ยงดูพี่น้องมาจนเติบโต เวลานั้นญาติพี่น้องที่เป็นผู้ใหญ่หรือก็หาได้เป็นธุระอุดหนุนสิ่งไร ในราชการหรือส่วนตัวสักสิ่งหนึ่งก็ไม่มีเลย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระราชธุระช่วยอุดหนุนตัวเราและพี่น้องของเราอยู่ จึงได้ตั้งตัวเลี้ยงพี่น้องมาได้.. ...ฯลฯ...... เมื่อบิดาเรายังมีชีวิตอยู่ก็ได้เป็นผู้เร่งเงินหลวงที่เจ้าภาษีนายอากร เวลานั้นบิดาเราหาได้คิดหาผลประโยชน์ใส่ตัวไม่ มุ่งแต่ประโยชน์ราชการฝ่ายเดียว จนที่ต้องเร่งเงินนั้นได้เอาของกำนัลมาให้แก่บิดาเราเป็นอันมาก บิดาเราก็ไม่ได้รับไว้ เวลานั้น ถ้าเราไม่ฟังคำสอนของบิดา

เราแล้ว เราจะต้องการเงินสักเท่าไรก็คงได้ทั้งหมด ตัวเราก็ไม่ได้เอา รักษาชื่อเสียงของบิดามารดา จนกระทั่งบิดาตาย เมื่อบิดาเราตายแล้ว เรายังทำราชการอยู่ในกรมทหารมหาดเล็ก เราได้ทำความดีไว้ในกรมทหารนั้นก็มาก เราได้รักษาตัวตามคำของบิดา เราได้อุตส่าห์อดทนมาจนพระบาทสมเด็จพระ-เจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ เห็นว่าเราเป็นคนซื่อตรง จึงได้ทรงพระกรุณาใช้สอย ต่อมามีราชการสำคัญ เราต้องไปราชการกับพระยาภาส ฯ ถึงเมืองลอนดอน ครั้นกลับมาแล้ว โปรดเกล้า ฯ ให้เลื่อนบรรดาศักดิ์ขึ้นเป็นหัวหมื่นมหาดเล็ก และโปรด-เกล้า ฯ ให้เราทำการเก็บของ มีอำนาจอยู่บนพระที่นั่งและพระตำหนักต่าง ๆ และได้โปรดเกล้า ฯ ให้เราเป็นคนดูแลราชการในเรื่องศิลาหลวง แล้วโปรดเกล้าฯ ให้เราเป็นกงสีวัดพระศรีรัตนศาสดาราม กับการโยธาทั้งปวง เราก็ได้ตั้งใจฉลองพระเดชพระคุณโดยซื่อสัตย์

สุจริต มิได้คิดหาความสุขใส่ตัว ครั้นต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เราเป็นผู้บังคับการทหารหน้าโดยสิทธิ์ขาด เราก็ได้ทำราชการทุกสิ่ง มิได้ละทิ้งให้ราชการของท่านเสีย แต่ความสุขในตัวเรานั้นหามีไม่เลย วันหนึ่ง ๒๔ ชั่วโมง เราก็ทำตลอดเว้นไว้แต่นอนหลับไปเท่านั้น เราได้ใช้เงินหลวงปี่หนึ่งกว่าหมื่นชั่ง ผลประโยชน์ที่เราได้ก็ชั่วแต่เงินเดือนที่พระราชทานเท่านั้น ความจนก็เบียดเบียนเราเข้ามาทุกวันทุกเวลา อาหารที่จะเลี้ยงพี่น้องก็ไม่ค่อยจะพอกันรับประทาน บ้านก็มีไม่พอกันอยู่ ถึงตัวเราจะได้ความลำบากถึงเพียงนี้ เราก็ยังมีสันดานอันซื่อตรงอยู่เสมอ ที่เราทนได้นั้น ก็เพราะเรามีความกตัญญูต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และบิดามารดาของเราซึ่งเป็นผู้มีพระเดชพระคุณอันยิ่งใหญ่...

อุดมบุรุษเยี่ยงนี้ คือผู้ที่แผ่นดินไทยใฝ่หาและเป็นบุคคลที่ไทยทั้งชาติจะต้องกราบไหว้บูชา

และรำลึกถึงในฐานะเป็นหนี้บุญคุณอันใหญ่หลวง แต่ว่า คงจะยากนักยากหนาที่จะหาพบ อุดมบุรุษ ผู้รักชื่อ ไม่กลัวเซ่อ และยืดอกยกไหล่พูดได้อย่างชัดเจนว่า – – จนเป็นจน – –

หินกองนั้น

ร.อ. บุญสม เจนใจ

กองหินกองนั้นมันใหญ่เอาการอยู่ ทำให้อยากจะดูว่ามันเป็นภูเขาลูกหนึ่งเหมือนกัน แต่ก็ไม่รู้จะดูได้อย่างไร เพราะมันเป็นเพียงหินก้อนเล็ก ๆ ที่เขาเอามากองสุมกันไว้ มันไม่มีความมั่นคงถาวรอันใดเลย เพียงสุนัขที่ไม่โตนักสอง–สามตัว เท้าเล็ก ๆ ของมันก็สามารถทำให้ก้อนหินแตกกระจัดกระจายกันไปได้ ถ้าถูกจอบถูกพลั่วคนเขาคุ้ยเขาขนสักไม่เท่าไร หินกองนั้นก็คงสิ้นสูญ ดูหินกองนั้นแล้วทำให้นึกว่า ถ้าหินแต่ละก้อนที่เขาเอามากองรวมกันนี้ มันหลอมตัวเข้าด้วยกันได้ แน่ทีเดียว มันก็คือภูเขาลูกหนึ่ง กว่าจะรื้อจะขนไปได้ก็ต้องสิ้นเหงื่อกันอักโข แต่ว่าก็ไม่มีทางที่จะเป็นไปได้ เพราะหินมันแข็ง

ฝูงชนก็เช่นเดียวกัน ถึงจะเอามากองรวมกันไว้

ติดป้ายติดเครื่องหมายว่าเป็นพวกเดียวกัน แต่ถ้าหาก ใจแข็งกระด้างเป็นหิน ไม่ยอมที่จะหลอมตัวเข้ารวมกันแล้ว แต่ละคนก็คือหินแต่ละก้อน ง่ายต่อการที่จะทำให้กระจัดกระจาย จนถึงสิ้นสลายไป

สิ่งที่จะพอกใจคนให้แข็งกระด้างเป็นหินนั้น พระพุทธองค์ทรงค้นพบแลทรงเรียกมันว่า "มานะ" ความหมายที่ถูกต้องในภาษาไทยคือ "ถือตัว" มันมีพิษสงร้ายกาจเอาการอยู่

พลิกประวัติศาสตร์ไปดูความเป็นไปของชาติทั้งหลายทั่วโลกก็ได้............. การถือตัวทำใจกระด้างเป็นหินเข้าหากัน ไม่เคยสร้างเสถียรภาพและพัฒนาการให้แก่ชาติใดเลย อินเดีย ใดโนเสาแห่งบูรพทิศมีผู้คนเป็นจำนวนร้อย ๆ ล้าน และแผ่นดินก็กว้างใหญ่ ทั้งวิชาความรู้ก็เจริญก้าวหน้ามาก่อนใคร แต่ว่าตลอดชีวิตเต็มไปด้วยความกระปรกกระเปรี้ย ศึกรุกเข้ามาคราใด ถอยร่นไม่เป็นกระบวนทุกครา นั่นก็

มิใช่อะไรอื่นเลย มานะพอกใจคนอินเดียให้กระด้างเป็นหิน ถือตัว ถือชั้น ถือวรรณะ นี่กษัตริย์ นั่นพราหมณ์ นั่นแพศย์ นี่ศูทร์ และ โน่นจัณฑาล กระทบกันไม่ได้แม้แต่เงา นั่นคือการบั่นทอนกำลังของตัวเอง ถ้าไม่ล้างมานะเสียให้สิ้นจากใจแล้ว ทำอย่างไร ๆ ก็เข้ากันไม่ได้ ทำอย่างไร ๆ ก็มั่นคงแข็งแรงไม่ได้

พระพุทธองค์ ในฐานะเป็นจอมปราชญ์ผู้แจ่มแจ้งเจนจบในเรื่องราวของสังคมมนุษย์ ทรงประดิษฐาน พระพุทธศาสนาขึ้นเหนือแผ่นดินอินเดีย มองในแง่ของสังคมวิทยา ก็คือปฏิบัติการปฏิรูปสังคมนั่นเอง ทรงทำการเพื่อเปลี่ยนรูปสังคมคนใจหิน ให้เกิดเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความรักและหวังดีต่อกัน ในสีมามณฑลแห่งพระพุทธศาสนา ไม่มีกษัตริย์ ไม่มีพราหมณ์ ไม่มีแพศย์ ไม่มีศูทร์ ไม่มีแม้แต่คนจัณฑาล ซึ่งถูกเหยียดหยามต่ำกว่าสัตว์เลื้อยคลาน

ในสังคมพุทธมิแต่...สัตว์ทั้งหลาย ผู้เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น ...ทุกคนมีสิทธิเท่ากันในอันที่จะปฏิบัติกิจในพระพุทธศาสนา ทุกคนมีสิทธิที่จะขึ้นสวรรค์และลงนรกได้เหมือนกัน ตามกระแสกรรมที่ตัวกระทำขึ้น ปฏิบัติการในสังคมพุทธที่พระพุทธ-องค์ทรงตั้งขึ้น ก็คือปฏิบัติการกะเทาะมานะให้ร่วงจากใจคนนั่นเอง เมื่อใจเบาจากมานะ การถือตัว คนเราก็จะเห็นคนเป็นคนเท่ากับที่เห็นตัวเองไม่วิเศษไปกว่าคน แล้วคนเราก็จะหันเข้าเมตตาปรานีเป็นพี่และเป็นน้องกัน นั่นคือเสถียรภาพอันมั่นคงของสังคม

มานะ การถือตัว มิใช่จะพอกใจให้กระด้างเป็นหิน เข้ากันไม่ได้เท่านั้น มานะยังเป็นที่มาแห่งความเย่อหยิ่ง ความเย่อหยิ่งก่อให้เกิดการเหยียดหยามกันผลมันก็คือการห้ำหั่นกันจนวอดวาย ลองเปิดประวัติ-ศาสตร์ดูอีกสักเล่มหนึ่งซิ ประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส ปางอาสัญแห่งราชวงศ์บูร์บอง นั่นยังไง ราชวงศ์บูร์บอง

และชีวิตชาวฝรั่งเศสเอนกอนันต์ ย่อยยับลงด้วยพิษสง
ของมานะ ถือตัว เย่อหยิ่งและเหยียดหยามกัน.......
พวกนักโทษที่แหกและพังทะลายคุกบาสตินออกมา
โจนเข้าคว้าอาวุธ และร้องตะโกนก้องเที่ยวไล่จับพวก
ชั้นสูง จับได้ก็ตัดคอ ปากก็ร้องอย่างเหี้ยมเกรียมว่า
"เชือดคอมันดูเลือดสิว่า อ้ายพวกนี้เลือดมันสีน้ำเงิน
ผิดกับเลือดพวกเราจริงหรือเปล่า" มันเป็นการจลาจล
ที่น่าขนพองสยองเกล้าที่สุดในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ
กิจกรรมการฆ่าคน กลายเป็นอุตสาหกรรมที่ยิ่งใหญ่
ที่สุด ต้องสร้างกิโยติน เครื่องทุ่นแรงฆ่ามนุษย์ไว้
กลางเมือง และมันก็ต้องทำงานหนักทั้งกลางวันและ
กลางคืน ก็ไม่ใช่อะไรอื่นเลย สาเหตุมาจากการ
ถือตัว เหยียบย่ำและเหยียดหยามกันนั่นเอง.......เมื่อ
ฟ้ากับดินไม่ปรองดองกัน ก็แน่ละ ไม่ว่าหญ้าแพรก
หรือขุนเขาก็มิแต่จะแหลกลาน...........

พระพุทธองค์ทรงตระหนักแน่แก่พระทัยจริง ๆ ใน

เรื่องนี้ ถึงกับทรงผูกฉันทพากย์ประทานไว้เป็นคำสอนสลักใจว่า

ชาติถทฺโธ ธนถทฺโธ โคตฺตถทฺโธ จ โย นโร
สญฺญาตึ อติมญฺเญติ ตํ ปราภวโต มุขํ

ผู้เย่อหยิ่งเพราะวรรณะกำเนิด–ทรัพย์สินเงินทอง–เผ่าพงษ์วงศ์ตระกูลเหยียดหยามเหยียบย่ำได้แม้กระทั่งญาติของตัวเอง นั่นคือ ห้วงเหวแห่งความวอดวายสำหรับเขา

พี่น้องในกองทัพบกของเรา มาจากสถาบันต่าง ๆ กัน แต่ว่าก็ได้มามีเลือดเนื้อเชื้อไขทหารบกด้วยกัน ฆ่ากันก็ไม่ตาย ขายกันก็ไม่ขาด ยามเมื่อมีศึกมาราวี ไม่ว่าเครื่องหมายคอจะทำเป็นรูปไร หรือมาจากตึกเรียนหลังไหน เรื่องของเรื่องก็จะต้องไปนอนกลางทรายอยู่เคียงกัน ถ้าใจดำพอที่จะย่ำเท้าลงไปบนศีรษะญาติของตัวเองแล้ว อีกก้าวหนึ่งต่อไปจากนั้น มันจะเลยลงไปสู่เหวหายนะละกระมัง ?.........

หินกองนั้นมันยังเป็นกองหินอยู่ เพราะยังไม่มีสุนัขมาคุ้ยหรือใครมาขน มันกองอยู่เหมือนจะรอความสิ้นสลายของมันเอง ดูกองหินแล้วนึกตลบเข้ามาสู่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ทำให้หินก้อนเล็ก ๆ มีค่าขึ้นมาอย่างลับ ๆ พรรลึกทีเดียว

ประกายทอง

ร. อ. บุญสม เจนใจ

ท่ามกลางไออากาศอันหนาวเย็นเช่นนี้ ผมนึกจะเขียนเรื่องประเภทสุมไฟ ก็ไม่กล้าเขียนเกรงจะแก่พื้นแก่ไฟไป ก็จะได้ยากแก่ตัว ครั้นจะเขียนเรื่องเยือก ๆ เย็น ๆ ยกพระคัมภีร์มาวางเป็นตั้ง ๆ ก็เยือกหัวใจเขียนไม่ออก หันไปหันมาก็ไปเจอเอานิทานฝรั่งเก่า ๆ เข้าเรื่องหนึ่ง มองเห็นแสงธรรมเรือง ๆ อยู่ในเรื่องพอสมควร จึงขอนำมาเล่าสู่กันฟัง ท่ามกลางลมหนาวในฤดูเหมันต์

นานมาแล้ว มีพระราชาองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า ไม่ดาส เป็นกษัตริย์ที่คล้ายกับว่า ทรงมีดวงพระหฤทัยหลอมขึ้นมาด้วยทองคำ ทรงผูกพระทัยพิศมัยในทองคำเสียเหลือเกิน ประกายอันเรืองระยับ ซึ่งเกิดขึ้นเพราะก้อนทองต้องแสงแดด ทำให้เกิดความสุข

ซาบซ่านในพระทยของพระองค์สุดประมาณ ณ มหาปราสาทอันเป็นที่ประทับ พระเจ้าไมดาสรับสั่งให้สร้างห้องพิเศษส่วนพระองค์ขึ้นห้องหนึ่ง เป็นห้องมีกำแพงมั่นคงกั้นรอบด้าน เจาะช่องแสงสว่างเล็ก ๆ ไว้เพียงช่องเดียว และมีอยู่เพียงชั่วโมงเดียวเท่านั้นในรอบวันหนึ่ง ที่แสงแดดส่องลอดช่องนี้เข้ามาในห้องนั้น ไม่มีสมบัติอันใดอื่น นอกจากโต๊ะกว้าง ๆ กับเก้าอี้อย่างละตัว ทองก้อนเล็ก ๆ กองหนึ่งอยู่ข้างโต๊ะ เมื่อถึงชั่วโมงที่แสงแดดส่องลอดช่องเข้ามาในห้อง พระเจ้าไมดาสทรงพักราชกิจอื่นใดสิ้น เสด็จเขาไปขังพระองค์เงียบอยู่ตามลำพังในห้องนั้น ทรงประทับนั่งที่เก้าอี้ แล้วกอบก้อนทองขึ้นมาโปรยลงบนโต๊ะ ให้ก้อนทองส่งประกายล้อแสงแดดระยิบระยับ ชั่วโมงนั้นเป็นชั่วโมงที่พระเจ้าไมดาสทรงลืมทุกสิ่งทุกอย่างในโลก ดวงพระทัยของพระองค์รื่นระริกไปด้วยหรรษาอันลึกซึ้งอยู่กับประกายทองอย่างเดียว

วันหนึ่ง ขณะที่พระองค์ทรงโปรยทองสำราญพระ-หฤทัยอยู่นั้น ปรากฏเสียงหัวเราะระคนเย้นหยันขึ้นใกล้ ๆ ว่า ไง ไมดาส สหายรัก ชอบมันเหลือเกินละซินะ ทองน่ะ พระเจ้าไมดาสสะดุ้ง รีบเอาพระพาหาโอบกันกองทองไว้ด้วยความหวงแหน เมื่อจำได้ว่าเป็นเสียงของแบคคุส เทพเจ้าผู้สนิทสนมกับพระองค์แล้วก็ตรัสตอบว่า ชอบซิ ชอบยิ่งกว่าอะไรทั้งหลายแหล่ในโลกนี้เทียวละ ยิ่งกว่านั้น ข้าพเจ้าปรารถนาจะได้ทองทั้งโลกมารวมไว้ในห้องนี้ให้หมดด้วยซ้ำไป เทพเจ้าหัวเราะดังขึ้นกว่าเก่าแล้วกล่าวว่า จะไหวหรือห้องนี้จะบรรจุทองทั้งโลกได้อย่างไรหมด แต่เอาเถอะเพื่อจะให้ท่านได้ทองมามาก ๆ ดังปรารถนา เราจะให้พรสักอย่างหนึ่ง ขอแต่ว่าอย่าให้เป็นการไปแย่งยื้อเอาทองที่เขามีเจ้าของมาเป็นของท่านก็แล้วกัน ลองนึกหาวิธีสักอย่างหนึ่งที่จะทำให้ท่านได้ทองมาโดยไม่ต้องไปเบียดบังเอาของคนอื่น

พระเจ้าไมดาสนิ่งตรองอยู่ครู่หนึ่ง แล้วก็ร้องตอบด้วยความตื่นเต้นดีใจว่า เอาอย่างนี้ซีเทวะ ขอให้ข้าพเจ้ามีฤทธิ์ สกนธ์กายของข้าพเจ้าสัมผัสอะไรเข้าสิ่งนั้นจงกลายเป็นทองไปสิ้น เทพเจ้าหัวเราะดังขึ้นไปอีกแล้วกล่าวว่า คิดดีแล้วหรือไมดาส พระเจ้าไมดาสก็ตอบด้วยความมั่นใจว่า ข้าพเจ้าคิดว่า ไม่มีอะไรวิเศษไปกว่านี้อีกแล้ว เทพเจ้าจึงประทานพรให้ว่าเอา ถ้ากระนั้น ตั้งแต่พระอาทิตย์ทาบทิวทอง ณ ขอบฟ้าพรุ่งนี้เป็นต้นไป ทุกสิ่งที่มาต้องตัวท่านจะกลายเป็นทองไปทันที

คืนนั้น พระเจ้าไมดาสไม่อาจที่จะบรรทมให้หลับสนิทเช่นเคยได้ ทรงกระสับกระส่ายใคร่จะเห็นแสงเงินแสงทองยามรุ่งอรุณอย่างใจจดใจจ่อ ครั้นแล้ว เมื่อความมืดแห่งราตรีเริ่มจาง แสงทองปรากฏเป็นทิวลางทาบขอบฟ้า พระเจ้าไมดาสรีบสลัดพระองค์ลุกขึ้นจากพระแท่นบรรทมอย่างตื่นเต้น ทันใดนั้น ความรู้สึก

ปรากฏแก่พระองค์ว่า พระยี่ภู่และพัสตราภรณ์ทั้งหลาย
ที่แนบอยู่กับพระองค์ ไม่อ่อนนุ่มเหมือนเคย และมีสีเหลืองระยับเป็นทองคำไปหมด ทรงดีพระทัยเป็นยิ่งนัก ลองเอื้อมพระหัตถ์ไปจับเสาพระแท่นบรรทมทันทีทีเดียว เสานั้นกลายเป็นทองทั้งแท่งเหลืองอร่ามไปกับตา แต่นั้นมา ไม่ว่าพระเจ้าไมดาสจะทรงแตะต้องสิ่งใด สิ่งนั้นได้กลายเป็นทองไปสิ้น เมื่อได้ทรงตระเวนเปลี่ยนสิ่งทั้งหลายในมหาปราสาทให้เป็นทองไปสิ้นแล้ว ก็เสด็จลงไปยังพระราชอุทยาน เปลี่ยนบุบผชาตินานาพรรณให้กลายเป็นทองเหลืองอร่ามไปทั้งพระราชอุทยาน แม้แต่กุหลาบที่เคยสวยสดหลากสีและส่งกลิ่นหอมจรุงใจ ทั้งกลีบและก้านก็กลายเป็นทองไปทุกกกทุกกอ ปราศจากกลิ่น เหมือนกุหลาบที่นายช่างทองประดิษฐ์ด้วยทองคำธรรมชาติ พระเจ้าไมดาสทรงมีพระพักตรอิ่มเอมด้วยความพึงพอพระทัยเป็นที่ยิ่ง ทรงชมพระราชอุทยานทองคำเนรมิตอยู่จน

ตะวันสาย เลยเวลาพระกระยาหารเช้าไปนานโข จนกระทั่งพระอุทรร้องเตือนด้วยความต้องการอาหาร จึงเสด็จขึ้นปราสาทเข้าห้องเสวย ซึ่งบนโต๊ะเสวยนั้นมหาดเล็กเชิญเครื่องมาเทียบไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขนมปังเพิ่งออกจากเตาอบใหม่ ๆ เนยอย่างดี น้ำผึ้ง ปลาเทร้าตัวย่อม ๆ ทอดกรอบ และเหล้าไวน์ ส่งกลิ่นเร้าความหิวยิ่งนัก พระเจ้าไมดาสประทับนั่งลงที่พระเก้าอี้และลงมือเสวย แต่อา! ทุกสิ่งที่ทรงแตะต้องแม้แต่เหล้าไวน์ก็กลายเป็นทองไปสิ้น ทองคำที่แข็งกระด้าง มันจะให้ได้ก็แต่เพียงความอิ่มใจแก่คนเห่อ ไม่อาจให้ความอิ่มท้องแก่คนหิวได้เลย พระเจ้าไมดาสทรงสะดุ้งพระทัย และทรงนิ่งอยู่ ทันใดนั้นเสียงฝีเท้าซอยถี่ ๆ ปรากฏตรงมายังห้องเสวย พร้อมกับเสียงเด็กหญิงเล็ก ๆ ดังกังวานมาว่า ทูลกระหม่อมพ่อ เพคะ นี่มันยังไงกันนี่ พอสิ้นเสียงประโยคนั้นร่างพระราชธิดาองค์น้อยก็ปรากฏเข้ามา ชูกุหลาบ

ทองคำดอกหนึ่งมาตรงพระพักตร์ของพระเจ้าไมดาส แล้วตรัสละล่ำละลักต่อไปว่า กุหลาบสีชมพูสดที่หอมชื่นใจของหญิง ทำไมถึงกลายเป็นทองคำสีเหลืองซีด ๆ ไปเช่นนี้หมดเล่า พระเจ้าไมดาสตรัสช้า ๆ ว่าดีแล้วนี่ลูกหญิง กุหลาบทองมีค่ากว่ากุหลาบธรรมดาเป็นไหน ๆ เจ้าหญิงตรัสเสียงดังพร้อมทั้งกระทืบพระบาทและกันแสงดังลั่นว่า ไม่เอา ๆ หญิงต้องการกุหลาบสวย ๆ หอม ๆ อย่างเก่า หญิงเกลียด เกลียดเจ้ากุหลาบทองสะดีพรรณนี้ แล้วก็ขว้างกุหลาบทองคำดอกนั้นลงไปที่พื้น พร้อมทั้งโผผวาเข้าหาพระบิดาเยี่ยงเด็กหญิงเล็ก ๆ ทั้งหลายพึงกระทำกับพ่อ เมื่อจะอ้อนเอาสิ่งที่ต้องการ แต่อนิจจา พอร่างของเจ้าหญิงองค์น้อยกระทบกับพระวรกายของพระเจ้าไมดาส ก็พลันกายเป็นรูปปั้นทองคำทั้งแท่งแข็งเทื่อไร้วิญญาณในทันใด พระเจ้าไมดาสทรงตกพระทัยสุดขีด และเกิดความสำนึกขึ้นทันทีว่า ทองคำนั้นหาใช่สิ่งประเสริฐ

สุดของมนุษย์ไม่ ทรงก้มลงช้อนร่างอันแข็งทื่อของของพระธิดาขึ้นมาประคองไว้แนบพระอุระ และก้มลงเอาริมพระโอษฐ์แตะที่ปรางของเจ้าหญิง ซึ่งแข็งเป็นโลหะและเย็นเฉียบ และพร่ำบ่นพระองค์เองว่า เวร ๆ ข้าอุตริหาเวรใส่ตัวแท้ ๆ ทีเดียว พระเจ้าไมดาสทรงบ่นพร่ำดำเนินวนเวียนด้วยทรงนึกไม่ออกว่าจะทำประ-การใดดีอยู่ครู่หนึ่ง ก็ปรากฏเสียงหัวเราะและเสียงทักทายอย่างยั่วเยาะขึ้นว่า ไง สมใจแล้วซีนะทีนี้ไมดาสสหายรักของข้า พระเจ้าไมดาสรู้ทันทีว่าเป็นเสียงของใคร จึงย่อพระองค์คุกพระชานุหันพระพักตร์ไปทางเสียงนั้น แล้วตรัสวิงวอนว่า ได้โปรดเถิดเทวะโปรดถอนพรของพระองค์คืนไปเสียเถิด เสียงตอบที่ดังออกมาคงกลั้วด้วยกังวานหัวเราะเยาะหยันอย่างเดิมอ้าว ท่านยังไม่ทันจะได้ทองทั้งโลกมาเป็นสมบัติของตนเลยนี่นะ ไฉนจะด่วนคืนพรวิเศษที่เราให้เสียเล่า พระเจ้าไมดาสตรัสตอบอย่างสิ้นพระทัยทิฐิสารภาพว่า

เทวะ ได้โปรดเถิด ข้าพเจ้าเขลาไปมาก นึกไม่ถึงว่า ยังมีอะไรอีกหลายสิ่งหลายอย่างในโลกนี้ที่ล้ำค่ากว่า ทองคำ เป็นต้นว่า ลูกหญิงที่น่าสงสารคนนี้ มิตรสหาย ดอกไม้ที่สวยสด และแม้แต่น้ำเย็นสักถ้วยหนึ่ง ตรัสสิ้นคำก็ทรงซบพระพักตร์ลงกับฝ่าพระหัตถ์ และทรงพระกันแสงสะอึกสะอื้น.............

แน่นอนทีเดียว ท่านที่รักของผม ก็คงมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน ในจักรวาฬแห่งชีวิตมนุษย์นั้น เงิน ทอง และสมบัติพัสถาน แม้จะเป็นสิ่งที่มีค่า ก็หาบังควรไม่ ที่มนุษย์จะถึงกับยอมทุ่มเทจิตใจใฝ่หา จนลืมรำลึกถึง เกียรติยศ ชื่อเสียง และคุณงามความดี เพราะเงินทอง จะซื้อได้ก็แต่เครื่องกินของใช้ และเพียงแต่จิตใจที่สับปรับของคนถ่อยเท่านั้น หาอาจที่จะซื้อความรัก และความเคารพบูชา ด้วยใจจริงของคนทั้งหลายไม่ ยิ่งเงินทองที่

กองเคล้ากับคาวชั่วด้วยแล้ว ไม่พึงหมายเลยว่า จะสามารถอบร่ำวิญญาณให้หอมกรุ่นได้.

....

สำคัญอยู่ที่พอ

ร.อ. บุญสม เจนใจ

ปีนี้เมืองไทยทำท่าเหมือนว่าเบื่อการเป็นเมืองร้อน อยากจะเป็นเมืองหนาวเสียเต็มประดา เดือนกว่าเกือบจะสองเดือนแล้ว อากาศหนาวเข้ามาป้วนเปี้ยนอืดอาดอยู่เหนือแผ่นดินไทย เหมือนกับจะมาสมัครเป็นเครือญาติอยู่ประจำ และเข้ามาก็ไม่เข้ามาเปล่า สาดความเย็นยะเยือกเข้าใส่ชาวบ้านร้านถิ่น จนงอก่องอขิงไปตาม ๆ กัน ทำเหมือนกับญาติทรยศ ต้อนรับให้เข้ามาอยู่แล้วกลับมาทำให้เดือดร้อน

ท่ามกลางอากาศอันหนาวเย็นเช่นนี้ ผมมองไปรอบ ๆ ตัว รู้สึกว่าคนเป็นจำนวนมากกัดฟันและอยากจะร้องไห้ เพราะมันหนาวเหน็บเจ็บเข้าไปถึงหัวใจ เขาเหล่านั้น คงจะเห็นว่าลมหนาวนี้พัดมาจากนรก แต่ว่า ในสายลมหนาวสายเดียวกันนี้ คนอีก

ส่วนหนึ่งปรีดา และว่า "โอ้ลมหนาว ท่านคือทูตทิพย์ผู้มาจากอุ้งพระหัตถ์แห่งพระศรี เทวีแห่งโชคลาภ" เพราะหนาวหนัก ๆ และนาน ๆ อย่างนี้ โดยไม่ต้องตะโกนลดราคา เสื้อหนาวก็ขายดีเหมือนขนไปเทน้ำ ราคาแพงดีเสียด้วย ลมหนาวช่วยขนเงินจากกระเป๋าคนมาเข้าธนาคารให้ดีเหลือเกิน ... ภาวะของโลกก็อย่างนี้นี่เอง ทุกซอกทุกมุม ทุศทิศานุทิศ ย่อมปรากฏให้ได้ยินอยู่ทั้งเสียงกำสรวลและสำรวล เพียงแต่ว่าเสียงใดจะดังกว่ากันเท่านั้นเอง......

ที่คนกัดฟันและอยากจะร้องไห้เพราะหนาวจัดนั้น จะไปโทษลมหนาวก็คงโทษไม่ค่อยจะถนัดนัก เพราะเกิดมาเป็นลมหนาวจะไม่ให้หนาวกระไรได้ เมื่อถึงฤดูหนาว ลมหนาวก็พัดล่องมาตามเรื่องของลม และความจริงก็ไม่ได้มุ่งโขโลกนะอะไร พัดทะลุทะลวงเข้าไปทุกแห่งทุกหนที่มีช่องพอที่จะทะลุเข้าไปได้ โดยไม่เลือกว่าจะเป็นกลางทุ่งโล่ง หรือช่องประตูที่มีทหาร

ยามเผ้า เรื่องนี้ ถ้าอยากจะโทษอะไรสักอย่างพอให้ทุเลาหนาวละก็ น่าจะโทษเรื่อง "พอ" มากกว่า คือความพอเกิดมีไม่พอในเรื่องเครื่องกันหนาว เมื่อลมหนาวกระโชกมากก็เลยต้องหนาว เรื่องสำคัญก็อยู่ตรงนั้นแหละ ถ้าเครื่องกันหนาวมีพอแล้ว ถึงจะหนาวหนักกว่านี้ เขาก็ยิ้มของเขาได้เหมือนอย่างคนในเมืองหนาวทางเหนือ ๆ ขึ้นไปโน่น

ไม่เพียงแต่เรื่องหนาวเท่านั้นดอก ถึงในเรื่องทุกข์เรื่องยากอย่างอื่นสารพัด เรื่องสำคัญก็อยู่ที่ "พอ" ถ้ามีพอเสียแล้วไม่มีอะไรยาก ไม่มีอะไรลำบาก มีพอกินก็ไม่ต้องทุกข์เรื่องกิน มีพออยู่ก็ไม่ต้องทุกข์เรื่องอยู่ มีพอใช้ก็ไม่ต้องทุกข์เรื่องใช้ มีพอทำก็ไม่ต้องทุกข์เรื่องทำ มีพอแล้วเป็นอันว่าสบาย ที่ไม่สบาย ต้องเดือดร้อนดิ้นรน อกเต้นอยู่ตึก ๆ ก็เพราะ มีไม่พอหรือพอไม่มี พระพุทธองค์ได้ตรัสสัจวาทะอันถึงใจคนจนไว้บทหนึ่ง พระองค์ตรัสว่า "ทลิทฺทิยํ ทุกฺขํ โลเก

ความจนเป็นทุกข์ในโลก" ความจน กับ ความมีไม่พอ ก็พี่น้องคลานตามกันมานั่นแหละ จนหรือมีไม่พอแล้ว มันทุกข์จริง ๆ คนที่เคยกินข้าวเคล้าน้ำตาเพราะความจน ซาบซึ้งดียิ่งนักในสัจวาทะของพระพุทธองค์บทนี้ ไม่เชื่อลองจนดูสักพักก็ได้

เมื่อลมหนาวกรรโชกมา ความจนหรือความมีไม่พอทำให้ต้องทุกข์ต้องรำเค็ญแสนสาหัส เพราะต้องทนหนาวแสนหนาว ก็เอาเป็นว่าน่าเห็นใจอยู่มิใช่น้อย แต่ว่า ถ้าไม่ดับจิตลงไปเสีย ด้วยสายลมหนาวแล้ว ไม่กี่วันนักลมหนาวก็ผ่านไป สิ้นทุกข์สิ้นรำเค็ญไปได้เอง แต่ความทุกข์รำเค็ญในเรื่องมีไม่พอกินไม่พอใช้นี่ซิร้ายกาจยิ่งนัก เพราะต้องกินทุกวันใช้ทุกวัน ชั่วนาตาปีไม่มีฤดูหยุดฤดูหย่อนเหมือนลมหนาว เพราะฉะนั้น การมีไม่พอกินไม่พอใช้จึงเป็นภัยอันยิ่งใหญ่ที่น่ากลัวเป็นที่ยิ่ง ซึ่งก็รู้และกลัวกันอยู่ทั่วไปแล้ว กลัวจนกระทั่งปรากฏว่า มนุษย์ปัจจุบันพากันตั้งองค์การ

อะไรต่ออะไรขึ้นมาเพื่อต่อต้านภัยอันเกิดจากความ มี ไม่พอ หลายต่อหลายองค์การ มีทั้งชนิดองค์การใหญ่ขนาดองค์การโลก และองค์การย่อยขนาดตั้งประจำอยู่ในกลุ่มชนทั่วไป

อันที่จริง การที่มนุษย์พากันตั้งองค์การต่าง ๆ ขึ้นทำการต่อต้านความไม่พอนั้น นับว่าเป็นวิธีและวิถีที่น่านิยมนับถืออยู่ แต่ว่า ถ้าจะว่ากันเฉพาะตัว อย่างเรา ๆ แล้ว จะมัวมานั่งรอองค์การเขามาต่อต้านให้จนถึงในครัวหรือในมุ้งเห็นจะไม่ทันการ เพราะเรื่องมันใหญ่ กว่าถั่วจะสุกงาก็คงไหม้เสียก่อน เพราะฉะนั้น ทางที่ดีผมเห็นว่า รอองค์การช่วยต่อต้านให้ก็รอไปด้วย และตัวเองก็ต้องพยายามเหยียดแขนเหยียดขาต่อต้านให้แก่ตัวเองด้วย ถึงจะทันเรื่องกันไข้มันหนักอยู่ จะมัวแต่รอหมอช่วยท่าเดียวไม่ไหว คนไข้ต้องช่วยตัวเองให้เต็มไม้เต็มมือไว้ด้วย นั่นแหละถึงจะพอมีหวัง ที่จะได้สูดไอระรื่นแห่งความ

ปลอดโปร่งในอนาคต

หลักการสำคัญในการต่อต้านความไม่พอนั้น ไม่ว่าจะเป็นหลักของโลกหรือหลักของเรา ก็รู้สึกว่าจะมิใช่อยู่เหมือน ๆ กัน คือ มีหลักสำคัญอยู่สองหลัก "หลักหา" กับ "หลักใช้" ได้แก่

หาให้พอ

กับ ใช้ให้พอ

คือเมื่อเกิดภาวะไม่พอขึ้นแล้ว ก็ต้องพยายามหาให้พอ และเมื่อพยายามหาให้พอจนหัวชนกำแพงแล้วก็ยังไม่พอ ก็ต้องพยายามใช้ให้พอ เพราะเรื่องมันจะต้องให้พอ ไม่พอแล้วจะต้องน้ำตาตก บางทีทั้งน้ำตาเราน้ำตาลูกและน้ำตาเมีย มันขมขื่นยิ่งนักทีเดียวอ ก็อย่างที่รู้ ๆ กันอยู่นี่แหละ

ข้อเสนอแนะทั่วไปสำหรับการหาให้พอนั้น ทั้งนักปราชญ์สมัยตักศิลา และนักปราชญ์สมัยเรียนลัดดูเหมือนก็จะยึดหลักอันเดียวกัน คือ "หลักขยัน" ......

ทรัพย์อยู่ไม่ไกล ใครปัญญาไว หาได้บ่นาน ทั่วแคว้นแดนดิน มีสิ้นทุกสถาน ผู้ใดใจคร้าน บ่พานพบนา... ..

หลักนี้แหละฉมังนัก เขาท้าไว้ว่าถ้าไม่เชื่อให้ลองดู ใช้ปัญญาใช้เวลาเท่าที่มีอยู่ขวนขวายในเรื่องหากินหาใช้ให้มันเต็มเหนี่ยว ถึงจะไม่เป็นเศรษฐีก็คงไม่ต้องถึงกับเป็นขอทานหรือดาวไถ เมืองไทยเรานั้น ผมคิดว่าทุกวันนี้ยังพอพูดค้านได้อยู่ ถ้าเป็นเมืองแขกหรือเมืองเจ๊กละก็ไม่ควรพูด แต่ว่า ถ้าใช้เวลาและปัญญาให้มันหมดสิ้นไปด้วยการแสวงหาความสำราญ พอพ้นเวลานั่งเก้าอี้ที่ทำงาน ก็รีบไปนั่งจองเก้าอี้ที่จะต้องเช่าเขานั่งเพื่อตอกเพื่อถองอะไรต่ออะไรอยู่เป็นนิจสินแล้ว ถึงพระอินทร์ลงมาเห็น ก็คงส่ายพระพักตร์ไม่รู้จะช่วยได้อย่างไร วันหนึ่ง ๆ หักเวลานอนออกเสียแล้ว ก็เหลือเวลาอยู่ไม่กี่ชั่วโมงนัก ยังจะต้องยอมให้เสียไปด้วยเรื่อง กิน เรื่องอาบน้ำ เรื่องทำธุระ ที่จำเป็นประจำวันอีกตั้งหลายชั่วโมง วันหนึ่งก็เหลือเวลาอยู่

ไม่เท่าไร เมื่อเอาไปใช้สำราญเสียหมดแล้ว ก็เลยต้องมานั่งแก้ตัวกับตัวเองว่า เวลาของเราไม่ค่อยมีจะไปหาเงินทองร่ำรวยอย่างเขาได้อย่างไร ก็เป็นการลวงตัวเองให้โล่งใจไปได้แบบหนึ่งเหมือนกัน ทำให้ไม่ต้องถึงกับคิดประทุษร้ายตัวเอง แต่ก็คงหนีไม่พ้นที่จะต้องถูกประทุษร้ายด้วยความยากจนข้นแค้นไม่รู้สร่างซา มีหน้าไว้สำหรับหลบเจ้าหนี้

อันที่จริง ผมเองก็ไม่ใช่นักหาเงินหาทองอะไรหรอก ทุกวันนี้ก็มีโอกาสได้ต้อนรับคุณเงินเขาเดือนละครั้งเท่านั้น คือ ในวันที่มีโอกาสได้ไปยืนหน้าบานคอยเซ็นชื่อและรับซองจากคุณเสมียนผู้อารี ที่หน้าห้องการเงินนั่นแหละ แต่ว่า ที่อุตส่าห์เขียนมาออกพุ้งก็อาศัยหลักนักปราชญ์ และเห็นคนอื่นเขาปฏิบัติกันบางคนเขามีเพียงสองมือเท่านั้น แต่ที่บ้านเขาขวักไขว่อยู่กับการหาเงินไม่มีเวลาว่าง เงินเดือนสำหรับสองมือของเขา จึงมีเหลือได้ถึงขนาดเป็นเงินเก็บ

ขนาดที่สามดาวบนบ่าก็ชักจะอาย ซึ่งดูแล้วทำให้นึกศรัทธายิ่งนัก และทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า หลักขยันของนักปราชญ์เท่านั้น ทรงประสิทธิภาพขลังดีจริง ๆ ลองเอามาใช้ดูเห็นจะไม่เสียหลายแน่

แต่ว่า นั่นแหละ สถานการณ์แวดล้อมของชีวิตคนเรามันไม่เหมือนกัน คนหนึ่งอาจทำได้ อีกคนหนึ่งอาจทำไม่ได้ เพราะอยู่ในมุมเหมาะที่ต่างกัน เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็เลยตกอยู่ในฐานะมีเวลา แต่ไม่มีปัญญาที่จะหาเงินหาทอง ก็น่าเห็นใจยิ่งนัก เหมือนกับที่ผมเห็นใจผมเองอยู่นี่แหละ ก็ไม่เป็นไร มีหลักอยู่อีกหลักหนึ่งที่พอจะยึดสำหรับพยุงตัวไว้ ไม่ให้ถึงกับต้องจมลงไปก้นบาดาล แม้ว่ามันอาจจะต้องแสบท้องไปบ้าง เพราะถูกเข็มขัดรัดจนกิ่วก็ตาม คือ หลักใช้ให้พอ

มีคาถาอยู่บทหนึ่ง เป็นคาถาของพระ พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ให้พระเสกก่อนที่จะบริโภค และใช้สอย

ปัจจัยทั้งหลาย คือ คาถาปฏิสังขาโย จะฉันอาหาร จะนุ่งห่ม จะเอนร่างลงนอน จะฉันยารักษาโรค พระต้องเสกปฏิสังขาโยเสียก่อนทุกครั้งไป ใจความของปฏิสังขาโยก็คือ กล่าวคำเตือนแก่จิตใจตัวเองว่า จะกินจะใช้เพียงเพื่อให้ทรงชีวิตอยู่ได้เท่านั้น ไม่ใช่กินให้เป็นราชา ใช้ให้เป็นอาเสี่ย คาถาของพระบทนี้เอามาใช้ได้ดีสำหรับการที่จะใช้ให้พอ เพราะเมื่อตั้งใจจะกินเพียงเพื่ออยู่แล้ว ใจก็จะอยู่พ้นอำนาจพันธนาการ ของความกำเริบดิ้นรน ปลาทูปูเค็ม และผ้าเนื้อสาก ๆ ก็มีรสชาติและนิ่มนวลพอ ไม่ต้องทุรนทุรายไปกินหมูแฮมหรือเป็ดฮาวาย ใส่ผ้าร่อน ๆอะไรให้เป็นเรื่องเกินตัวเกินฐานะ จนใช้ไม่พอหรือไม่พอใช้อยู่จนแล้วจนรอด คาถาของท่านดีจริง ๆ เหมาะที่จะเอามาเสกทุกครั้งที่จะควักสตางค์ออกจากกระเป๋าหรือก่อนที่จะเดินเข้าไปในร้านอาโก

เมื่อหาให้พอแล้วก็ยังไม่พอ และพยายามจะใช้

ให้พอ รูดเข็มขัดจนถึงรูสุดท้ายแล้วก็ยังไม่พอ เพราะมันไม่พอจริง ๆ ไม่ใช่แกล้งไม่พอ ต่อไปก็เห็นจะต้องเป็นเรื่องขององค์การที่จะต้องยื่นมือเข้าช่วยเหลืออย่างบิดเบี้ยงไม่ได้ เพราะถ้าบิดเบี้ยงหรือเฉยเมยในสถานะเช่นนี้แล้ว แผ่นดินจะเกิดลุกเป็นไฟขึ้น เพราะใจคนที่แห้งผากนั้นมันก็เหมือนไม้รวก ไม้ไผ่ที่แห้งเกราะสีกันไปสีกันมาพักเดียวก็จะลุกฮือเผาป่าทั้งป่าให้พินาศวอดวาย ต้นหญ้าต้นยางพินาศไปด้วยกันทั้งสิ้น

เรื่องการช่วยเหลือขององค์การนั้น เรื่องสำคัญก็อยู่ที่พออีกนั่นแหละ คือ องค์การจะต้องมีความพออยู่ในตัว และสามารถที่จะทำอย่างไร ๆ ให้คนที่พอมีแล้วรู้จักว่าตัวมีพอเสียบ้าง เพราะคนที่พอมีแล้วไม่รู้จักพอเสียบ้าง คนที่ไม่มีพอก็หมดหนทางที่จะพอมี ซึ่งนั่นแหละคือแดนเกิดแห่งวิบัติอุบาทว์ที่น่าหวั่นเกรงที่สุด เรื่องของเรื่องก็คือ **"สำคัญอยู่ที่พอ"**

ขอพระจงอำนวยพรให้ชีวิตของท่านมีพออยู่ตลอดไป.

สวัสดีปีใหม่

ร.อ. บุญสม เจนใจ

ผมนั่งเขียนเรื่องนี้ในขณะที่วันขึ้นปีใหม่เพิ่งผ่านไปหยก ๆ ถ้าวันขึ้นปีใหม่มีกลิ่น กลิ่นนั้นก็ยังไม่จางไปหมดสิ้น ไฟประดับดวงสุดท้ายของงานรื่นเริงปีใหม่เพิ่งดับวูบลงไปเมื่อครู่ใหญ่ ๆ นี้เอง แต่ว่าข้อเขียนของผมนี้ กว่าจะเดินทางรอนแรมมาถึงท่านผู้อ่านก็คงจะเลยวันขึ้นปีใหม่ไปนานนับด้วยระยะเวลาแรมเดือนได้โปรดเห็นใจเถอะครับพวกเราเป็นเพียงคนทำหนังสือพิมพ์ประจำการ ไม่ใช่มืออาชีพที่มีเวลาสำหรับทำหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะ ช้าบ้างเร็วบ้าง ก็เอาเป็นว่าขอกันกินประสาพี่น้องท้องเดียวกันเถอะ แต่ว่า แม้ว่าปีใหม่จะเลยไปนานเพียงไร เรื่องสวัสดีปีใหม่ของผมนี้ก็คงจะไม่ถึงกับออกกลิ่นเปรี้ยวหรือขึ้นเห็ดรา เหมือนข้าวบูดก้นบาตร เพราะสวัสดีปีใหม่ที่ผมว่าขึ้นมาเป็น

หัวเรื่องนี้ ผมไม่ได้ตั้งใจจะกล่าวสวัสดีอวยพรปีใหม่แด่ท่านผู้อ่าน หากแต่ผมตั้งใจจะกล่าวคำสวัสดีกะปีใหม่ที่มันผ่านเลยไปแล้วอย่างไม่มีวันคืนกลับ เป็นสวัสดีที่ทำหน้าที่แทนคำว่า ลาก่อน ถ้าปีใหม่เป็นคนที่ผมรักผมคงจะกล่าวว่า "สวัสดีที่รัก เราคงไม่มีโอกาสได้พบกันอีก"

วันขึ้นปีใหม่ ๒๕๐๙ เลยไปแล้ว เลยไปเลยไม่กลับหลัง จะกวักมือเรียกจนสิ้นมือกวัก จะร่ำไห้หาจนอัสสุธาราเป็นสายเลือด หรือแม้จะเอาแก้วแหวนเงินทองทั้งโลกมากองล่อ ก็ไม่มีหวังเลยที่จะดึงเอาวันขึ้นปีใหม่ ๒๕๐๙ นั้นกลับคืนมาได้ แต่ก็พิลึก ดูเหมือนหนึ่งกับว่า คนเรานี้ช่างใจดีใจกว้างเสียเหลือประมาณ ทั้ง ๆ ที่วันขึ้นปีใหม่นั้นมันเป็นแต่ผ่านมาแล้วก็เลยลับไป จะมีแก่ใจหยุดพักอยู่ด้วยกันสักครู่สักยามหนึ่งก็ไม่มี แม้กระนั้นคนเราก็อุตส่าห์จัดงานรื่นเริงต้อนรับกันเสียใหญ่โต บางแห่งรามือจากงานอื่นอัน

เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นแก่ชีวิต มาจัดมาเตรียมงานต้อนรับปีใหม่กันอยู่ตั้ง ๗ วัน ๑๐ วัน บางคนก็ยินดีปรีดาเดินไชโยโห่ร้องถ่างตาอดนอนคอยต้อนรับปีใหม่คืนยังรุ่ง เปล่า วันขึ้นปีใหม่จะได้มีแก่ใจเพียงหยุดมองแม้สักครู่เดียวก็ไม่มี เฉยเมยเลยไปเหมือนคนใจดำ ผมได้ยินเขาพูดกันว่า ต้อนรับปีใหม่ ก็นึกอยู่ในใจว่าปีใหม่มันมาหยุดพักร่วมหอลงโรงด้วยหรือไงหนอ ก็ไม่เห็นมันหยุด ดูซิ ถึงวันนี้ มันเลยไปเลยไปเสียไกลลิบแล้ว ก็มันเรื่องอะไรหนอถึงได้ต้อนรับขับสู้กันเสียใหญ่โต จนกระทั่งบางราย ทำงานแทบตายกว่าจะได้สักเฟื้องสักสลึง พอได้มาก็ต้อนรับปีใหม่เสียเรียบร้อยเสร็จแล้วก็ตั้งหน้าตั้งตาแสวงหาเจ้าหนี้ผู้ใจดีต่อไป

ที่ผมมาตั้งท่ารวน ๆ เอากับปีใหม่นี้ มิใช่เพราะว่าผมเกิดเสียท่าปีใหม่ถึงอกหักอกระบมอะไรดอกครับ ผมเพียงแต่ประสงค์จะชักปีใหม่มาเป็นสะพาน พาท่านไปพบ กับคำประพันธ์อันไพเราะ และ คม สัก บท หนึ่ง

เป็นคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่สะกิดใจให้รำลึกถึงความจริงเกี่ยวกับกาลเวลา ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎกเล่มที่มีชื่อว่า ขุททกนิกาย ชาดก ตอนทุกขนิบาต หน้า ๙๕ คำประพันธ์บทนี้มีว่า

กาโล ฆสติ ภูตานิ สพฺพาเนว สหตฺตนา
โย จ กาลฆโส ภูโต ส ภูตปจนึ ปจิ

แปลว่า "เวลา ย่อมกลืนสรรพสัตว์พร้อมทั้งตัวของมันเอง ก็แล ผู้ใด ทำตนให้เป็นคนกลับกลืนเวลาได้ ผู้นั้น เท่ากับเผาเสียได้แล้วซึ่งสิ่งที่เผาสัตว์ทั้งหลาย"

ท่านผู้อ่านที่เคารพของผม วันขึ้นปีใหม่ ๐๙ ผ่านท่านไปแล้ว ความรื่นเริงและอิ่มหนำ อาจจะยังชื่นฉ่ำอยู่ในใจของบางท่าน ที่โชกโชนอยู่กับงานเลี้ยงรับปีใหม่ แต่นั้น ก็เป็นแต่ซากแห่งความรู้สึกที่ติดค้างใจอยู่เท่านั้น สิ่งที่เรียกว่าความสุขสรรหรรษาอันเสกสรรขึ้นด้วยแสง-สี และสุ้มเสียงอันบรรเจิดบรรจง

นั้น มันเป็นเสมือนภาพมายาที่ดับหายไปแล้ว พร้อมกับการผ่านเลยไปของวันขึ้นปีใหม่ หากจะถือเอาประโยชน์สักเล็กน้อยนอกเหนือไปจากความสุขสรร-หรรษานั้นแล้ว ก็จงสลัดซากแห่งความรู้สึกเคลิบเคลิ้มนั้นทิ้งไปเสีย แล้วรำลึกถึงความจริงตามคำประพันธ์บทนี้ดูเถิด...ท่านที่เคารพของผม กาลเวลาที่ปรากฏอยู่ด้วยคำขานว่า วัน คืน เดือน ปี ชั่วโมง นาที วินาที นั้นมันกลืนตัวของมันเองให้สูญหายไปทุกขณะ และพร้อมกันนั้น ชีวิตของเราที่มีอยู่ไม่มากเท่าไรนั้นก็ได้ถูกกลืนหายไปด้วย หายไป ๆ ๆ ทุก ๆ ขณะจิต จนช่วงชีวิตที่เคยเป็นอนาคตข้ามเส้นพรมแดนปัจจุบัน ซึ่งมีเพียงแวบเดียวกลายเป็นอดีต และก็เป็นอดีตที่ห่างไกลไปทุกที จนจำไม่ได้ว่าอะไรบ้างที่ผ่านเลยไป ในลักษณะเช่นนี้ อนาคตที่เคยยาวเหยียดของเราก็หดสั้นเข้าทุกที ส่วนอดีตก็ยาวยืดออกไปทุกทีเช่นกัน สั้นเข้าและยาวออกเช่นนี้เรื่อยไป จนกระทั่งสุดสายทางแห่งชีวิต

ที่จะเป็นอนาคต ชีวิตก็สุดสิ้น เรือนร่างสูญสลายไปด้วยเปลวเพลิง ก็แค่นี้แหละคน

กฎความจริงข้อนี้ ไม่มียกเว้นหรือบทเฉพาะกาล ไม่ว่าที่ไหน เมื่อไร และผู้ใด ไม่มีอภิสิทธิ์ขยักไว้ให้เป็นการส่วนตัวเลยแม้แต่น้อย ผู้ที่ร้องร่ำคร่ำครวญถึงความยุติธรรม และชอบติโพยตีพายว่าความยุติธรรมไม่มีในโลกนั้น ถ้าต้องการความยุติธรรมจริงแล้ว ที่พระกาลนี่แหละครับมีความยุติธรรมแน่ ท่านไม่มุโขโลกนะเลือกที่รักผลักที่ชังใครเลย ไม่ว่าลูกท่านและหลานเธอ หรือกระจอกงอกง่อยที่ไหน พระกาลกลืนชีวิตหดเหี้ยนเข้าไปด้วยจำนวนวินาทีเท่า ๆ กันทั้งสิ้น ข้อนี้ ผมมีพระพุทธพจน์อีกบทหนึ่ง ไพเราะยิ่งนัก อยากจะเอามาว่าให้ท่านฟัง จะถือว่าเป็นของขวัญห่อที่ล่าที่สุดจากผมก็พอได้ เป็นพระดำรัสที่พระพุทธองค์ทรงประทานไว้ที่ปาวาลเจดีย์ ก่อนจะเสด็จดับขันธ์ปรินิพพาน ๓ เดือน พระพุทธพจน์บทนี้มีว่า

ทหราปี่ จ เย วุฑฺฒา เย พาลา เย จ ปณฺฑิตา
อฑฺฒา เจว ทลิทฺทา จ สพฺเพ มจฺจุปรายนา
ยถาปิ กุมฺภการสฺส กตํ มตฺติกภาชนํ
ขุทฺทกญฺจ มหนฺตญฺจ ยญฺจ ปกฺกํ ยญฺจ อามกํ
สพฺพํ เภทปริยนฺตํ เอวํ มจฺจานชีวิตํ

แปลความว่า "ทั้งเด็กทั้งแก่ ทั้งโง่ทั้งฉลาด ทั้งร่ำรวยทั้งขัดสน ทุกคนมีความตายสะกัดหน้าอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น เปรียบประหนึ่งภาชนะดินที่ช่างหม้อเขาปั้นขึ้น ทั้งเล็กทั้งใหญ่ ทั้งที่เผาสุกดีแล้วและยังดิบอยู่ ที่สุดก็ต้องแตกสลายจนหมดสิ้น"

อีกบทหนึ่งก็ไพเราะและสะกิดใจยิ่ง โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่รู้สึกเสมือนว่าตัวนั้นมีอำนาจปากแข็ง ถึงกับเย้ยฟ้าและท้าดิน เป็นคำประพันธ์ที่แสดงถึงอำนาจอันเข้มงวดเด็ดขาดของมฤตยู ไม่ยอมให้ใครซ่อนเร้นแอบแฝงรอดตายอยู่ได้เลย ท่านว่าไว้อย่างนี้

น อนฺตลิกฺเข น สมุทฺทมชฺเฌ

น ปพฺพตานํ วิวรํ ปวิสฺส
น วิชฺชเต โส ชคติปฺปเทโส
ยตฺรฏฺฐิตํ นปฺปสเหยฺย มจฺจุ

แปลว่า "ไม่ว่าจะซอกซอนเข้าไปหลบอยู่ในหลืบฟ้า กลางมหาสมุทร หรือซอกเขา อย่าหมายเลย ที่จะได้พบแหล่งสำหรับหลีกหลบ พ้นความตาย ไม่ว่าจะไปมุดมอดอยู่แห่งหนตำบลใด ไม่พ้นเงื้อมหัตถ์มัจจุราชไปได้ดอก"

นี่แหละครับ ท่านที่เคารพ ไม่วันหนึ่งก็วันใด ตายแน่นะครับ ทั้งผมทั้งท่าน ถึงจะมีกองเงินกองทองสำหรับหลบซ่อนหรือผ่อนผัน ก็อาจจะพอได้ดอกเป็นบางมื้อบางคราวที่มัจจุราชยังไม่เอาจริงเอาจังนัก หากถึงขีดเด็ดขาดเข้าจริงแล้ว แม้จะยืนคร่อมโลกอยู่ทั้งโลกก็ไม่พ้นตาย

"เออน๊ะ ! ถ้ากระนั้น เราก็ต้องเร่งทำบุญทำทานเข้าซี" คนใจบุญท่านอาจเกิดความสำนึกเช่นนี้ แต่

สำหรับท่านที่มีรสนิยมอีกทางหนึ่ง ก็อาจจะเร่งรัดตัวเองไปตามรสนิยมของท่านเหมือนกัน

"เอ๊ะ ! งั้นก็ต้องเร่งรีบสรรหาคู่ขาดี ๆ มาเต้นรำให้หนักเข้าไว้ ประเดี๋ยวจะไม่ได้เต้น" บางท่านก็ปรารมภ์เช่นนี้ตามรสนิยมประจำชีวิตของท่าน หรือแม้แต่พวกที่มีรสนิยมไปในแนวเดียวกับเสือขาวก็บ หรือเสือค่างอะไรนั่น ก็อาจจะวางแผนปล้นให้หนักมือเข้าไว้ เพราะเกิดความสำนึกหวาดหวิวขึ้นมาว่า "ประเดี๋ยวตายแล้วจะไม่ได้ปล้น"

เรื่องนี้ก็แล้วแต่จะคิดจะทำเถอะครับ สุดแต่จะมีรสนิยมในทางใด คือ จะชอบลงนรกขุมไหน หรือขึ้นสวรรค์ชั้นใด ก็เลือกเอาให้เหมาะตามใจชอบ เพราะนรกสวรรค์ของศาสนาพุทธนั้น เป็นนรกสวรรค์ของเสรีชน ไม่มีระบบผูกขาดเลยแม้แต่น้อย ใครอยากลงนรกก็เร่งมือสร้างทางนรกให้หนักมือเข้าไว้ ใครอยากขึ้นสวรรค์ก็เร่งขวนขวายสร้างทาง

สวรรค์ไว้เสมอ เป็นได้ลงนรกและขึ้นสวรรค์ สมใจหมายแน่นอน โดยไม่ต้องไปเสียแรงไหว้วอนขอร้องผู้ใด

กตัญญู กตเวที แสนดีเลิศ
เป็นเครื่องเชิด ชูสง่า เพิ่มราศี
เป็นรากแก้ว ขวัญตน ของคนดี
เป็นสักขี ชี้ให้เห็น ว่าเป็นคน

อันความดี มีค่า กว่าความสวย
ดีอำนวย อวยสุข ทุกสมัย
แต่ความสวย เสื่อมทราม ไปตามวัย
ดีคงไว้ ซึ่งความดี ไม่มีแปร

ร.พ. มหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร จังหวัดพระนคร
นายพินิจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา ๒๔/๒/๒๕๐๘

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย
ถนนพระสุเมรุ หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร โทร 23111
นายพินิจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา พ.ศ. ๒๕๐๙